

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Sebastian Jirgl

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Historie a vývoj kulturistiky v českých zemích
History and development of bodybuilding in Czech countries
Sebastian Jirgl

Vedoucí práce: PaedDr. Jana Hájková
Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)
Studijní obor: B TVS-ZS (7507R043, 7504R236)

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Historie a vývoj kulturistiky v českých zemích“ vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 20. 4 2017

.....

podpis

Děkuji za odbornou a faktickou pomoc především vedoucí mé bakalářské práce, paní PaedDr. Janě Hájkové, která mně byla vždy ochotna věcně poradit a přispěla tak nemalým dílem ke zkvalitnění této práce. Její pomoci si velice cením. Dále bych chtěl poděkovat panu Josefu Švubovi, historikovi kulturistiky a powerliftingu v Čechách, za vhodně zvolené doporučení a rady ohledně určitých tematických oblastí mé práce.

ANOTACE

Práce se zaměřuje na historický vývoj kulturistiky na našem území, nejdůležitější soutěže (kategorie, pravidla, osobnosti). V práci se objevují základní milníky vývoje kulturistiky, a to ve vztahu k historii společnosti i světové historii kulturistiky. Základní metodou práce je metoda historická.

KLÍČOVÁ SLOVA

Historie, počátky, vývoj, hlavní představitelé/osobnosti/širitelé, závody a soutěže, oddíly

ANNOTATION

The work focuses on the historical development of bodybuilding in our country, the most important competition (categories, rules, main personalities). At work, there are key milestones in the development of bodybuilding in relation to the history of our society and the history of the world bodybuilding. The basic method of work is a historic method.

KEYWORDS

History, origin, evolution, main leaders/figures/pioneers, contests and competitions, groups

Obsah

1	Úvod	6
2	Cíle práce a metoda práce.....	7
3	Vymezení a definice pojmu „kulturistika“	8
3.1	Obsah historie původu kulturistiky.....	11
3.2	Vyčlenění kulturistiky ze silových sportů	16
4	Vznik a historie kulturistiky jako samostatného fenoménu na mezinárodním poli	19
5	Vznik a historie kulturistiky jako samostatného fenoménu na našem území.....	25
5.1	Úvod (šedesátá léta).....	25
5.2	První kulturistické soutěže na našem území.....	33
6	Kulturistika na našem území v 70. letech.....	39
6.1	1. polovina – 70. léta	39
6.2	2. polovina – 70. léta	43
7	Kulturistika na našem území v 80. letech.....	50
7.1	1. polovina – 80. léta	50
7.2	2. polovina – 80. léta	54
8	Kulturistika na našem území v 90. letech.....	60
8.1	1. polovina – 90. léta	60
8.2	Novodobá historie	64
9	Závěry.....	70
10	Seznam použitých informačních zdrojů	73
11	Seznam příloh.....	77

1 Úvod

Nad tématem mé bakalářské práce jsem se poměrně dlouhou dobu zamýšlel. Chtěl jsem si zvolit takové téma, které by samozřejmě jednak svojí povahou tematicky spadalo do náplně Katedry tělesné výchovy, a zároveň by mi bylo tématem osobně blízkým. Nakonec jsem se tedy rozhodl zpracovat téma české (potažmo československé) kulturistiky, z pohledu její tradice a historie v našem kulturním prostředí.

O problematiku kulturistiky se delší dobu zajímám. Od útlého věku mě fascinovala její snaha o propojení naší tělesné schránky s duchovní rovinou naší existence. Disponuji v oblasti kulturistiky určitými znalostmi a domnívám se, že tento fakt mi napomohl při výběru a zkoumání pramenů a přispěl k určité celistvosti zpracování daného tématu v rámci mé práce.

O aktuálnosti kulturistiky, ať už v Čechách či ve světovém kontextu, se dá polemizovat. Nicméně z mého uhlu pohledu můžeme hovořit o vzestupu tohoto fenoménu. V Čechách dnes dochází k popularizaci kulturistiky, a to ať už se jedná o zavedení nových soutěžních kategorií dostupnějších pro běžné „rekreační“ návštěvníky posiloven nebo o prorůstání kulturistiky do jiných sportovních odvětví, hlavně v rámci celkové fyzické přípravy a zlepšení jednotlivých silových vlastností sportovce. Na mezinárodním poli stojí za vyzdvihnutí usilování světových představitelů kulturistických organizací o zařazení kulturistiky mezi olympijské sporty.

2 Cíle práce a metoda práce

Za hlavní cíl mé bakalářské práce považuji zmapovat historii a vývoj kulturistiky v českých zemích.

Za dílčí cíle mé práce lze označit vymezení kulturistiky (její závodní ale i komerční formu) jakožto svébytného společenského fenoménu, nadále pak vytvoření uceleného chronologického seznamu jednotlivých kulturistických soutěží na našem území a také zmapování nejvýraznějších osobností československé kulturistické scény.

V rámci mé analýzy jsem uplatnil metodu historickou, která se vzhledem k zvolené problematice a samotné koncepci práce jeví obzvláště vhodnou. Metodou rozumíme plánovitý či systematický postup směřující k nalezení nebo objevení nových vědeckých poznatků.¹ Metodu tzv. historického výzkumu lze definovat jako určitý souhrn prostředků a pracovních postupů, které se používají k získání poznatků o minulosti.² Jinými slovy, historická metoda představuje způsob, který umožňuje zkoumáním dobových pramenů a dostupných informací vyvodit historická fakta. V mé práci budu upřednostňovat druhy historické metody jako jsou druhy přímé, nepřímé, progresivní či kritika pramenů.

¹ ZWETTLER, Otto, VACULÍK Jaroslav a ČAPKA František. *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*. Brno, 1996, s. 65. ISBN 8021013664, 9788021013667.

² ZWETTLER, Otto, VACULÍK Jaroslav a ČAPKA František. *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*. Brno, 1996, s. 65. ISBN 8021013664, 9788021013667.

3 Vymezení a definice pojmu „kulturistika“

Na samém počátku je nutné vymezit a definovat stěžejní pojem, který je předmětem mé bakalářské práce. Jedná se o pojem „kulturistika“, který v sobě skýtá několik možných definicí.

Původ slova „kulturistika“ můžeme hledat v latinských výrazech „cultura“ nebo „kultúra“, které znamenají vzdělání, zušlechťování či pěstování. Starostlivost o rozvoj těla, snaha udělat ho zdravým a zdatným, vypěstovat pěknou postavu a udržet si zároveň proporcionální tvary, dali tak vzniknout pojmu „kultura těla“ od něž se posléze odvozuje slovo „culturisme“ či „kulturismus“ (také „kulturizmus“) a „kulturistika (kulturistika je termín, který se průběhem času v českém názvosloví prosadil, proto je také upřednostněn v rámci práce).

V návaznosti na výše zmíněný slovesný původ můžeme zmínit několik variant definice kulturistiky. Kulturistika se dá současně a poměrně stručně definovat jako „*individuální sport, jehož cílem je dosáhnout požadovaného vzhledu těla.*“³ Poněkud šířeji můžeme kulturistiku definovat jako tělovýchovnou činnost vědecky podloženou dlouho ročními zkušenostmi a ověřenou experimentováním, která je zaměřená na upevnění lidského zdraví, získání síly a zdatnosti celého organismu, s důrazem na proporcionální a harmonický rozvoj svalů a jejich estetiky, která je zapříčiněna převážně tělesným cvičením se zátěží.⁴

V rámci této definice „kulturistika“ představuje tedy pojem poměrně obsáhlý. Jeho definice se ovšem dá specifikovat na základě několika charakteristických znaků. Jedním z nich jsou jeho osobité prostředky. „*Kulturizmus používá ke svojí činnosti soustavu tělesných cvičení, převážně se zatížením, využívající jednak konstantní tělocvičné náčiní a nářadí – hlavně však činky všech druhů, gumové a strunové expandéry, kladky i různé jiné důmyslné zařízení pro posilování, jednak izometrické a také prosté cvičení.*“⁵ Typická vynalézavost a z ní postupně plynoucí výroba svépomocí jednotlivých náčiní, nářadí, činek či posilovacích strojů

³ ROUBÍK, Lukáš. *Příprava na soutěž v kulturistice od A do Z*. Praha: Grafixon, 2012, s. 1. ISBN 978-80-904780-2-2.

⁴ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s. 8.

⁵ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.9.

doprovází a z části také utváří celý vývoj kulturistiky. Již publikace ze 70. let minulého století obsahují dokonce postupy a návrhy na výrobu jednotlivých náčiní, náradí či strojů. Lavička na cvičení, stojany, aparát na posilování lýtek, kladky či gumové expandéry jsou v publikacích hojně zastoupeny.⁶ Prostředky samotné kulturistiky se neustále mění a vyvíjejí, a to především soustavným experimentováním, pro kulturistiku též typickým.⁷

Nadále je třeba zmínit, že kulturistika se výrazně vyznačuje svojí všestranností a důrazem, který na ni klade. Nezůstává jen na pozicích tělesných cvičení, ale ve své metodice podrobně rozpracovává i správné použití uvolňovacích cvičení, dýchání, rozcvičení, doplňkových sportů, využívání také přírodních sil – slunce, vzduchu, vody pro otužování a zvyšování tělesné zdatnosti a zdraví. Klade důraz na správné a důsledné dodržování osobní hygieny, na střídání práce a odpočinku, na stravování a vůbec komplexně na celkovou životosprávu.⁸ „Tedy skutečně je možné říci, že kulturizmus je dokonale propracovaná, vědecky podložená tělovýchovná činnost, je to starostlivost o lidský organismus při bezpodmínečném dodržování správné životosprávy, jako i režimu dne, složení stravy, rytmu v práci, zábavě i odpočinku. Toto je alfou i omegou, jak kulturizmu, tak i každé jiné tělovýchovné činnosti.“⁹ Kulturistiku lze tak poněkud hlouběji definovat jako svébytný životní styl. Není to určitá generační móda a povrchová změna, ale komplexní životní styl, který obnáší hlubokou vnitřní proměnu.¹⁰

Nyní zmiňme názvosloví pojmu kulturistiky v mezinárodním historickém kontextu. I když se vznik moderního kulturistického fenoménu přisuzuje hlavně Evropě, nejsilnější pozici získal ve Spojených státech amerických, kde byl označen jako „bodybuilding“, což ve volném překladu znamená „stavba těla“ nebo také „budování těla“. Arnold Schwarzenegger přirovnává bodybuilding k uměleckému řemeslu renesančního umělce, který musí pomoci

⁶ DVORSKÝ, Bořivoj. *Cvičení pro každý den a kulturistika*. Praha: NV, 1971, s. 161-165.

⁷ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s. 220. ISBN 978-80-903973-8-5.

⁸ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.9.

⁹ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.10.

¹⁰ 518, Vladimír a VESELÝ Karel. *Kmeny: současné městské subkultury*. V Praze: Bigg Boss, 2011, s. 78. ISBN 978-80-903973-2-3.

dláta a ostatních nástrojů vysekat sochu z kamene, zatímco kulturisté musejí takto „opracovat“ vlastní tělo.¹¹

Až po rozvoji bodybuildingu a jeho rozšíření mimo Spojené státy americké, hlavně v Evropě, dostává francouzský název „culturisme“, pod kterým vejde tento fenomén ve známost a stane se i oficiálním v mezinárodním měřítku. V bývalém Sovětském svazu nemohli pro kulturismus dlouho ustálit název. Používali pro tuto tělovýchovnou činnost označení „gantelnaja gymnastika“ (činková gymnastika) a „atletičeskaja gymnastika“ (atletická gymnastika).

V Čechách byl tento směr všeobecně známý jako kulturizmus (později kulturistika), ale oficiálně se používali a vystřídali obdobné názvy jako v SSSR, a navíc ještě pojem „vzpěračská gymnastika“.¹² *„Tato postupná ekvilibristika s názvy vznikla ve snaze diferenciovat naši obměnu kulturizmu v kapitalistický krajinách, hlavně od některých zvrácených, ke kterým se nehlásíme. Tyto změny však nijak nepomohly v orientaci, spíše naopak, takže nakonec jsme zůstali při jeho oficiálním názvu kulturizmus.“*¹³

Na zmíněné jazykové mutaci označení kulturistiky v češtině je patrný vliv bývalého Sovětského svazu, který byl do velké míry určující pro utváření tohoto sportu (potažmo pojmu) na našem území a přispěl tak k jeho postupným proměnám. Zde je na místě si uvědomit, že jestliže se daná fakta, týkající se zkoumaného pojmu mají stát tzv. historickými důkazy o dané problematice, musí nezbytně projít procesem kritiky (kritikou pramenů). Je potřeba brát v potaz, že doba, ve které se pojem „kulturizmus“ (později kulturistika) utvářel, spadá do období tvrdého komunistického režimu. Doboví autoři byli zcela jistě ovlivněni propagandou dané doby a objektivita jejich výroků je tak vysoce relativní. Například ve výše uvedené citaci můžeme pozorovat distancování se od „zvrácených“ forem tohoto sportu. Jedná se o tendenční „zabarvení“ textu, typické pro danou dobu a okolnosti. Text je nicméně na místě uvést pro objasnění historického náhledu na zmiňovaný pojem.

¹¹ SCHWARZENEGGER, Arnold, DOBBINS Bill. *The new encyclopedia of modern bodybuilding*. New York: Simon, 1998. s.700. ISBN 06-848-4374-9.

¹² BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.8.

¹³ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.8.

Po svém postupném rozšíření ze západní Evropy do socialistických krajín, hlavně do Polska, SSSR, NDR (východního Německa) a do tehdejšího Československa, si kulturistika získává stále větší oblibu a popularitu, i když stále naráží na nepochopení. „*Není to tělovýchovná činnost, která by pouze expandovala, ale má svoji pevnou strukturu, organizaci a formu, nejenom v rámci státních celků, ale i v celosvětovém měřítku.*“¹⁴ Zde je vhodné opět uplatnit metodu „kritiky pramenů“. Definice pojmu je sice platná, nicméně opět lze na historických skutečnostech pozorovat jisté tendenční zabarvení. Kulturistika se zde definuje jakožto organizovaná a strukturovaná globální činnost, což v tomto období v Československu ještě není skutečností. Přihlédneme-li k okolnostem (potřeba autorského kolektivu podat kulturistiku jakožto co možná nejvhodnější sport a současně dokázat její budoucí přínos pro naši společnost), lze snahu autorů zohlednit.

3.1 Obecná historie původu kulturistiky

Pro komplexní pochopení zkoumaného pojmu, je vhodné uvést elementární informace ohledně samotného vzniku potřeby člověka být fyzicky silný či zdatný. Pomůže to v pochopení zkoumaného fenoménu a jeho jednotlivých oblastí.

Člověk byl od počátku součástí přírody a fyzická síla v minulosti dokonce rozhodovalo o našem přežití, popřípadě našem postavení ve společnosti. Síla představovala obživu, obranu, odolnost. Silní jedinci byli ve své společnosti vysoce ceněni.

Nicméně ve srovnání se zvířaty měl člověk zanedbatelné tělesné schopnosti, ale vlastnil něco, čím ostatní tvory překonal – inteligentní mozek. Byl to rozum, který člověku postupně usnadnil zápas o přežití a bylo to abstraktní myšlení, které mu umožnilo vynalézt účinné zbraně, nástroje a primitivní dopravní prostředky. Tak si na jedné straně snadněji zabezpečoval obranu nebo potravu, současně se ale vzdaloval od samotné přírody.¹⁵ To postupem času vedlo k vzniku dalších činností a lidských aktivit, kterými se člověk zdokonaloval a pracoval na svém fyzickém rozvoji (například v budoucnu kulturistika).

Jako velmi důležitý prvek udržení fyzické zdatnosti sloužila namáhavá manuální práce. Kasta vládců však nikdy nepracovala a musela tedy hledat prostředky k udržení síly a tím

¹⁴ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.9.

¹⁵ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 17. ISBN 4031508603

své nadvlády. Jako nejvhodnější řešení se nabízel vojenský výcvik. Proto každý vůdce musel dbát o svoji zdatnost a logicky nejlepšími bojovníky starověku i středověku byli rytíři, námezdní vojáci a členové vládnoucí třídy. S přípravou na boj muže proti muži vznikaly postupně různé druhy zápasu i šermu, doplněné o hod oštěpem, střelbu z luku, rychlý běh a chůzi, plavání a jízdu na koni. Při tom však bylo jasné, že nešlo o pouhé utužování zdraví, pěstování těla nebo zábavu ve volném čase. Zájem vladařů vyžadoval, aby oni sami i obránci jejich společenství byli silní. Z tohoto důvodu nejen samotné kořeny, ale též cíle a pojetí tělesné výchovy sahají až k počátku lidských dějin. Samotná síla byla nedílným komponentem fyzického fondu tehdejšího člověka.¹⁶ *„Měření síly se skládalo z nejpřirozenějších způsobů, tedy ze různých skoků, zvedání těžkých předmětů nebo ze zápasení. Lze předpokládat, že každá společnost měla od pradávna svého šampiona v běhu, šampiona v hodu (vrhu) či šampiona v zápase, což jsou podle historiků vůbec nejpůvodnější druhy sportů. I ty nejvíce primitivní divošské kmeny měly svého „mistra síly“, což obvykle býval nejlepší zápasník z celého kmene.“*¹⁷ Již zde můžeme na časové ose pozorovat už pradávnou „provázanost“ kulturistiky (potažmo toho být silný a z toho plynoucí schopnosti) se zápasením.

Určujícím faktorem pro pochopení samotného původu síly (z něho plynoucího původu kulturistiky) jsou místa původu a jednotlivá území, vzniku aktivit a následných činností, která jsou spjata s daným pojmem.

Nejstarší civilizace vznikaly v úrodném klimatu velkých řek – Nilu, Eufratu a Tigridu, Gangu a Indu nebo Žluté řeky (Egypt, Asie, Indie a Čína).

V Egyptě, v období 3. tisíciletí před naším letopočtem, provozovali potápění a plavání, šplh, zápas, střelbu z luku, veslování, hod oštěpem a běh.

Peršané věnovali mnoho úsilí tělesné i bojové přípravě mládeže. Chlapci z vyšší společenské třídy žili od 7 let v ústavech, kde se učili jezdit na koni, zápasit, vytrvale pochodovat a běhat až 40-50 stadií. Takový výcvik trval až přibližně do 25 let.

¹⁶ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 18. ISBN 4031508603

¹⁷ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 17. ISBN 4031508603

V Mezopotámii patřilo k povinnostem krále lovit dravá zvířata. Král skolením zvířete demonstroval svoji sílu a nadvládu, která neoddělitelně patřila k jeho mandátu.

V zemích střední Asie (dnešní Irán a Turecko) přispívala k bojové připravenosti mužů soustava švihových posilovacích cviků s těžkými kužely, prováděná většinou ve skupině a za zvuku písní. Tyto kužely připomínaly tvarem dnešní gymnastické kužely.

Silným národem byli i Židé. Dobře stříleli z luku a praku. S.H. Hieronymus, znalec hebrejské literatury, se zmiňuje o těžkých balvanech, které ležely ve městech staré Palestiny. Bývaly na různých veřejných místech a kolemjdoucí mladíci je zvedaly do výše, zkoušejíc tak svou fyzickou sílu.

Indové personifikovali svoji představu nepřekonatelného bojovníka do postavy Hanumana, benárského bojovníka s velkou silou. Zvláště zápas měl v Indii velkou oblibu, a tak není divu, že zde vznikly i specializované zápasnické školy, s přístupem podobným školám antickým. Písemné památky z 12.století už velmi podrobně vyjmenovávají druhy cviků, dietu i režim nejvyspělejších tehdejších borců. Trénink probíhal každý druhý den. Cvičenci vstávali ve 2:30 v noci, natřeli se olejem a dělaly dřepy, 1500–2000 dřepů za 45 minut. Pro zvýšení účinku si někdy nasazovali na krk 30 kg kamenný „límeč“. V posilovacím programu mělo své místo zvedání těžkých pytlů s pískem, cvičení s kamennými kužely (nejtěžší pro obě ruce vážily až 170 kg) a vzpírání kamenných desek vleže na zádech na lavičce. Velmi populární byly kamenné kruhy (lépe řečeno mezikruží), s dřevěným držadlem uprostřed, používané k posilování místo činek.

Historické záznamy o siláckých výkonech ve staré Číně lze dohledat už kolem roku 550. před naším letopočtem. V době válek mezi tamními státy stoupla potřeba fyzicky zdatných bojovníků, a tak vznikl zvláštní druh jakéhosi vzpírání: zvedání tzv. bronzových kotlů. V dynastii Ming lidé provozovali primitivní formu vzpírání s činkou „schidan“, kterou tvořila dřevěná tyč, provlečená otvory ve velkých kamenech. Pravidelné měření sil probíhalo v 16-17. století také v japonském šogunátu Tokugawa. Mezi obyvateli měst bylo od nepaměti známé a populární zvedání těžkých kamenů a pytlů s rýží. Všeobecně se však tělesná výchova na dálném východu specializovala na bojové zápasy (sumo, jiujitsu).¹⁸

¹⁸ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 18-20. ISBN 4031508603

Když bychom pro srovnání chtěli pátrat po původu síly přímo na našem území, dostaneme se ke Slovanům. Ze historických zpráv arabských a byzantských cestovatelů se lze dozvědět, že Slované vynikali obratností, mužností, silou a tělesnou výškou. Jako válečníci byli údajně bojovní, krutí a chtiví kořisti. Přímé zprávy o jejich způsobu fyzického výcviku nejsou dochovány. Jisté však je, že existoval. Obranné i útočné boje v lesích vyžadovaly poměrně vysokou kondici, kterou Slované rozvíjeli cílevědomou aktivitou – zápasy a pěstním bojem.¹⁹

Je zřejmé, že téměř v každé civilizaci určitým způsobem probíhalo jistou formou posilování tělesné zdatnosti a lidské činnosti, které měly vést k upevnění fyzické kondice a síly jedince.

Rozvoj tělesné výchovy v tomto období byl poměrně značný a vyznačoval se vysokým zájmem o zdravý rozvoj organismu. Souměrné a pevné tělo bylo velmi vysoce hodnoceno a stalo se předmětem zájmu a obdivu umělců a spisovatelů.²⁰

Již tehdy lze pozorovat jistou provázanost psychické a fyzické stránky vývoje jedince. *„Známy výrok „v zdravém těle zdravý duch“ je výrazem hluboké pozorovací schopnosti lidí tehdejší doby, kteří si již uvědomovali důležitost psychosomatické jednoty organismu. Kulturním člověkem v tu dobu nebyl pouze ten, kdo prohluboval své duševní schopnosti studiem, ale kdo též dbal o zdravý rozvoj svého těla cvičením.“*²¹

Náhled na „kult síly“ či „kult tělesné zdatnosti“, jak by se dala definovat primitivní forma kulturistiky, se samozřejmě v průběhu času měnil ve vztahu k jednotlivým historickým a společenským změnám ve společnosti.

Ve feudální společnost zaznamenala hluboký ústup od koncepce všestranného rozvoje člověka. Extrémní zdůraznění psychické složky a odtržení od složky tělesné se celkově negativně projevilo v celé společnosti. Tělesná výchova zůstala omezena pouze na úzký okruh šlechty a rytířů a zároveň byla zdůrazňována jen její bojová složka.

Péče o vzhled těla byla následně ve středověku potlačena, můžeme říci, že byla dokonce společensky nepřijatelná. Část z tohoto přístupu se přenesla do povědomí lidí, kde přežívá

¹⁹ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 48-49. ISBN 4031508603

²⁰ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 8.

²¹ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 8.

často i do dnešních dnů. Právě tento faktor stál na cestě rozvoji tělesné kultury jako celku, a zvláště kulturistiky jako samostatného sportu a pohybové aktivity, vyznačující se především záměrným a cílevědomým působením na stav a vzhled lidského těla.²²

Teprve až rozvoj kapitalistické společnosti přinesl zásadní obrat v přístupu k tělesné výchově. Rozšíření sféry volného času vedlo později ke vzniku řady tělovýchovných systémů, z nichž každý zdůrazňuje jiný aspekt péče o člověka. Změny způsobu výroby, moderní doprava, automatizace a mechanizace však postupně měnily náročnost jednotlivých pracovních činností. To se dříve či později odrazilo u různých skupin obyvatelstva. Současně probíhající zvyšování životní úrovně způsobilo snadnější přístup ke potravě, zvýšily se požadavky na psychickou složku člověka, vysoké tempo rozvoje průmyslu sebou přineslo zhoršování životního prostředí. Souhrn všech těchto faktorů se postupně projevil zvýšením výskytu tzv. civilizačních onemocnění.²³

Lidská společnost se postupně se svým vývojem začala měnit a s ní i samotný pohled a chápání tělesné zdatnosti obecně. Stále jasněji a zřetelněji se ukazovalo, že rozvoj civilizačních chorob podporují negativní návyky, jako jsou kouření, vysoká spotřeba tuku a alkoholu nebo přejídání a nedostatek pohybu. Nedostatek tělesného pohybu vede jednoznačně ke svalové atrofii a tím následně ke svalovým nerovnováhám, ke zvýšení podílu zásobního tuku na celkovém složení těla a ke snížení funkční zdatnosti vnitřních orgánových systémů. Souběžně se změnami způsobu výroby se tedy mění i požadavky na obsah tělesné výchovy. Vyšší důraz se přesouvá na analytické cvičení, umožňující postupný rozvoj základních pohybových dovedností a pohybových vzorců. Také obsah pohybových aktivit pro občany staršího věku má stále více za cíl udržet vysokou úroveň především silových a vytrvalostních schopností organismu, které tvoří základ pro provádění všech komplexnějších pohybových činností a většiny sportů.²⁴

Zde můžeme pozorovat jistou provázanost mezi tím, když se řekne, že kulturistika není jen sport, ale také životní styl. Nejde jen o dvaceti čtyřhodinovou „oddanost“ tomuto sportu, ale

²² KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 9.

²³ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 9.

²⁴ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 9.

pravdivost, toho úsloví se ukazuje i v těchto případech. Do jaké míry ovlivňuje náš život naše aktivity (ať se už jedná o to co děláme ve volném čase, jak často se hýbeme, co jíme, jaké máme návyky atd.). Lze tedy prohlásit, že „kult síly“ nebo jen samotná tělesná kultura byla téměř bezvýhradně závislá na proměnách lidské společnosti a jejího pohledu na ni.

3.2 Vyčlenění kulturistiky ze silových sportů

Je potřeba si uvědomit, že samotná kulturistika a její podstata vychází právě z fenoménu vzpírání (potažmo powerliftingu) a její vznik je odvozen právě od této těžkoatletické disciplíny. Je tedy potřeba předem říci, že kulturistika sama vznikla až odvozením od vzpírání. Jedná se o logickou strukturu, která má postupný vývoj a progres. Tyto činnosti spolu samozřejmě souvisí a mají hodně prvků společných.

Snaha o to zvednout nějaké břemeno či svoji vlastní fyzickou silou překonat určité překážky, je v lidské společnosti zakořeněna od pradávna. Kulturistika byla od jejího vzniku neodmyslitelně spjata se vzpíráním. Opomenout nelze ani tehdejší symbiózu vzpírání se zápasem.²⁵ Jedna ze součástí tehdejšího vzpírání byl také právě výše citovaný zápas, který co se týče organizace a struktury, se vyvíjel v koexistenci s tehdejším vzpíráním.

Projev určité síly patřil vždy, a patří i dnes, k určitému neobvyklému jevu, který je vhodný pro ukázkou či demonstraci. Jak uvádí ve své publikaci Josef Švub, historik kulturistiky a vzpírání: „Z řady těžkoatletických sportů mají nejstarší historii zápas a box, které se pravidly a vybavením zformovaly už v antice. Samotná idea vzpírání je stejně stará jako lidstvo samo, ovšem jeho současná podoba vznikla až v 19. století. Lidé se od pradávna pokoušeli ukázat svoji sílu zvednutím nějakého těžkého předmětu. Vzpírání ve starověku mělo spíše charakter příležitostné silácké produkce (Milón) a nedostalo se ani do programu antických olympijských her. Také ve středověku existovalo jako projev folklorního siláctví, nebo tradiční zábava příslušníků některých druhů povolání.“²⁶

V Evropě, hlavně v pozdějším období (16, 17, 18. století), projevuje se snaha o využití cvičení s břemenem také jako prostředek tělesného rozvoje. Zdvíhání břemen nabylo velmi

²⁵ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 156. ISBN 4031508603

²⁶ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 134. ISBN 4031508603

velkou popularitu v druhé polovině 19.století hlavně ve Francii, Německu a v Rakousku-Uhersku.²⁷

Během průmyslové revoluce, která probíhala v Evropě od počátku 19.století, lze za kolébku tak moderního vzpírání považovat střední Evropu, kde se sport rozvíjel třemi směry. Za první, v Anglii vládlo gymnastické zaměření, které ke požadavkům soutěžního vzpírání nemělo vztah a uznávalo maximálně „formovací cviky“ s činkami lehké váhy. Za druhé, ve Spojených státech amerických už od samého počátku vzpírání patřilo k regulérním sportovním činnostem. A za třetí, bavorské hostince a rakouské pivnice měly mezi svými zákazníky vzpěrače, kteří zvedali činky pro pobavení návštěvníků. V těchto podmínkách a uvedených lokalitách musíme hledat podhoubí dnešního sportu.²⁸

Na našem území se můžeme setkat s počátky jakéhosi posilování kolem r. 1862, kdy se zakládalo sokolské hnutí. Zde bylo použito cvičení s břemeny a činkami.²⁹ *„Základem existence každého sportu jsou nejen určité tradice, ale také jeho řízení svazem, asociací nebo unií. Velkou událostí pro sport v Čechách bylo založení „Tělocvičné jednoty pražské“ s pozdějším názvem „Sokol“ v roce 1862.“*³⁰ Jednalo se naprosto zásadní událost, která měla později částečný vliv i na strukturu kulturistiky u nás. *„U kolébky Sokola stál prozíravý intelektuál dr. Miroslav Tyrš (1832-1884), který v knize „Základové tělocviku“ zpracoval originální tělocvičnou soustavu včetně nového názvosloví. Jako ctitel antiky Tyrš sám zápasil a trénoval s činkami, takže nebylo náhodou, když do svého systému zařadil i zápas a mezi cviky s nářadím včlenil činky, koule a břemena.“*³¹ Na těchto prvcích lze spolehlivě ukázat provázanost a symbiózu, která tehdy vládla mezi vzpíráním, zápasem a tehdejší formou posilování (či kulturistiky).

Přibližně v roce 1870 bylo ještě možné, aby na závodech sokolských jednot více než tisícovka účastníků vzpírala 28 kg činku. Rozvoji těžké atletiky na našem území pomohlo

²⁷ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.10.

²⁸ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 134. ISBN 4031508603

²⁹ BULVA, František. *Kulturistika pro cvičitele kondiční kulturistiky 4., 3. a 2. třídy*. Praha: Olympia, 1981. Učební texty (Olympia), s. 80.

³⁰ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 156. ISBN 4031508603

³¹ ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 156. ISBN 4031508603

neúnavné úsilí Františka Malého, spoluzakladatel nejstaršího klubu AC Praha 1890, založil rovněž klub ČAC Královské Vinohrady 1894. Některé prameny považují za rok vzniku našeho vzpírání rok 1893, další takto označují založení samostatného vzpěračsko-zápasnického kroužku dvojicí Hoyer – Balej. Shoda nastává až v roce 1895, kdy vznikl Klub atletů Žižkov.³²

Je tedy potřeba pozorovat provázanost kulturistiky a jejího pozdějšího vývoje na našem území právě s tehdejším vzpíráním (částečně i zápasem). Pro pochopení její celé podstaty je potřeba brát v potaz její podhoubí a její prostředí, ze kterého se vydělila, ke kterému vzpírání neodmyslitelně patří. Vznik vzpírání na našem území můžeme tedy orientačně datovat koncem 19.století, ovšem samotná kulturistika datuje svoji svébytnou existenci ještě o pár desítek let později.

³² ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, s. 156. ISBN 4031508603

4 Vznik a historie kulturistiky jako samostatného fenoménu na mezinárodním poli

Jak jsem již bylo zmíněno v předcházející kapitole (Obecná historie původu kulturistiky), jistá forma kulturistiky (respektive cílevědomá a soustavná práce na našem těle) provází lidské dějiny od jejich počátků. Tělesná výchova byla vždy nezbytnou součástí výchovných systémů všech společenských útvarů. Jejím cílem přitom vždy bylo vytvořit lepší podmínky pro přežití samotného jedince či celých kolektivů v těžkém boji s okolním světem. Často se v tomto směru hovoří o nezastupitelné roli tělesné výchovy.³³ Není na tom nic zas až tak zvláštního, když uvážíme jednotlivé důvody, které jsem uváděl v předešlých kapitolách (přežití jedince, společenské postavení atd.) V prvotní společnosti bylo hlavním cílem tělesné výchovy předat formou hry mladé generaci všechny pohybové dovednosti, nezbytné k pozdějšímu úkolu zajištění potravy, obrany či přežití.³⁴

Vzhledem k historickým okolnostem je na místě uvést stručnou elementární historii. V minulosti jsme neexistovali jakožto samostatný státní celek a byly jsme vždy součástí některé z větších mocností, což je potřeba brát v úvahu, když se komplexně zamýšlíme nad původem kulturistiky. Což bylo pro pozdější vývoj kulturistiky, na našem území, určující. V těchto časech dosahovali veliké úspěchy siláci mohutných postav, velké výšky a váhy. Na harmonický rozvoj a krásu tělesných forem, se tehdy nicméně vůbec nedbalo. Předmětem obdivu byla pouze hrubá síla, mohutnost a objemnost postavy. Na cvičení se používali většinou těžké činky kulovitého tvaru, sudy s pivem, balvany atd., které samozřejmě nemohli zabezpečit všestranný a proporcionální rozvoj. V tomto období se již více cvičilo podle určitých systémů, ale byly velmi primitivní a nedokonalé.³⁵

Na těchto bodech je patrný jistý progres či oddělení prvotních forem kulturistiky od klasického zdvihání těžkých břemen. „*Za zakladatele kulturistiky je považován Eugen Sandow, který sice ještě vystupoval jako silák, kladl však stále větší důraz i na vzhled těla. Zdůrazňoval nutnost postupného zvyšování zatížení zvětšováním hmoty břemene nebo počtu opakování. Jeho systém vedle rozvoje svalové síly měl na zřeteli také estetický cíl – souměrný*

³³ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 8.

³⁴ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s. 8.

³⁵ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.10.

rozvoj svalových skupin. “³⁶ To bylo na tamní dobu velice nezvyklé a nevídané i když se dnes jedná o jeden ze základních principů moderního kulturistického tréninku. Největší zásluha Sandowa spočívá v tom, že vypracoval, na tehdejší dobu, poměrně kvalitní sestavu tělesných cvičení se zátěží, ve které kromě rozvoje síly věnoval velkou pozornost i proporcionálnímu rozvoji svalových skupin a všeobecnému posílení celého lidského organismu.³⁷ Sandow po sobě zchoval velké množství cenné publikační činnosti v oblasti samotného závodění a pořádání jednotlivých soutěží, která byla později velice užitečnou teoretickou oblastí pro další vývoj.³⁸

V pozdějším období můžeme u jeho osoby poprvé v historii pozorovat již „pravé“ vyčlenění kulturistiky. Ještě v časech Sandowa se vzpěrači a zápasníci od sebe příliš nelišili. Dvacáté století, ve snaze po vyšších výkonech, vede k užší sportovní specializaci sportovců. Odráží se to i v naší problematice. Dochází k oddělení samotného vzpírání a zápasu a k jejich činnosti jako samostatných sportovních disciplín. A tak se postupně také mezi vzpěrači začínají objevovat dvě tendence v přístupu k záměru tréninkové činnosti cvičení se zátěží. Jedni si dávají za úkol neustále zlepšovat výsledky v klasickém olympijském vzpěračském trojboji, druzí staví na první místo starostlivost o rovnoměrný rozvoj svalstva a formování pěkné postavy.³⁹

Kulturistika či v té době moderní označení „bodybuilding“ (ekvivalentní pojem pro kulturistiku) se již tedy vydělila z ostatních sportů, které ji doprovázeli na jejím počátku a bylo pouze otázkou času, kdy se dostane i do českých zemích. I když za kolébku moderního kulturistiky byla považována Anglie a jeho zakladatelem Eugen Sandow, nejsilnější pozice a nejmohutnější rozvoj dosáhl tento směr především na území Spojených států amerických. V Americe je rozvoj bodybuildingu spojený s jménem Johna Grimeka (Jan Zimek), původem Slovák, který pocházel z rodiny vystěhovalce, který se stal prvním kulturistou

³⁶ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s.10.

³⁷ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.11.

³⁸ THORNE, Gerard, EMBELTON, Phil. *Encyklopedie kulturistiky*. 1. vyd. Svět kulturistiky: Pardubice 1998. s. 567. ISBN 80-902589-0-5

³⁹ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.11.

v Americe a zároveň dlouhodobým reprezentantem ve vzpírání.⁴⁰ Zde můžeme sledovat česko-slovenskou stopu, byť jen symbolického charakteru.

Po druhé světové válce dostává bodybuilding celosvětově masový charakter. Počet aktivně cvičících vzrůstá na několik stotísíc. Silové cvičení začíná postupně přitahovat i ženy, které se chtějí především zbavit tuku a vypracovat si pěknou postavu.⁴¹

V této souvislosti je na místě uvést elementární informace o vydělení ženské větve kulturistiky, neboť to do celkového vývoje tohoto sportovního odvětví patří. Koncem sedmdesátých let minulého století došlo k obrovskému rozvoji kulturistiky žen (do té doby spíše koexistovala na určité bázi kondiční formy kulturistiky, ale nebyla příliš častá). Po počátečním tápání rychle expandovaly i soutěže ve sportovní kulturistice žen, jejichž vyvrcholením jsou světové a kontinentální mistrovství a profesionální soutěž o titul Mr. Olympie.⁴² I když je v současné době ženská kulturistika spíše na ústupu a například se již nebojuje o titul ženské Mr. Olympia, pořád neoddiskutovatelně patří a má své místo ve vývoji moderní kulturistiky jako samostatného fenoménu.

Jak je do druhé světové války s bodybuildingem spojené jméno John Grimek, tak můžeme říci, že po druhé světové válce, je jeho mohutný nástup spojený se jménem závodníka Steve Reeve. Vynikajících kulturistů si postupem času začínají všimnout různí manageri, filmový a televizní producenti, tušící bohaté zisky z jejich angažování. Takto se původně vytvořila třída profesionálních kulturistů.⁴³ Jedná se o jev silně typický pro americký kontinent. U nás tento jev patrný není až na výjimky, například role Juraje Višného ve filmu „Kdo chce zabít Jessie?“, kdy „*Tvorcovia českého filmu mu zverili úlohu supermana, a tak prvý čs. kulturista vytvárá jednu z hlavných postav v uvedenom filme*“.⁴⁴

⁴⁰ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.12.

⁴¹ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.13.

⁴² KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s.10.

⁴³ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.13.

⁴⁴ JABLONSKÝ, Milan. *ABC kulturizmu*. Bratislava: Šport, 1967. Tréner a cvičiteľ, s. 177.

Postupně se začali profesionální kulturisté sdružovat okolo dvou největších propagátorů kulturistiky v Americe, a nakonec i ve světě, bratrů z rodu Wieder a jejich konkurenta Boba Hoffmana. Tito muži, kteří sami byli kulturisty, ale kteří navíc vlastnili i potřebný kapitál, zakládají podniky na výrobu kulturistického nářadí a náčiní. Organizují vlastní federace, mají svoje výzkumná střediska, ústavy a vydávají velké množství odborných časopisů, které pronikají do celého světa.⁴⁵ Tento moment je zásadní pro pozdější vývoj kulturistiky a její samotný obraz. Forma, kterou má kulturistika dnes, je do velké míry ovlivněna právě tímto historickým vývojem a udala směr i kulturistice na našem území.

Z hlavní líně bodybuildingu se tento fenomén později čím dál tím více rozšiřoval i na starý kontinent a později k nám. V druhé polovině 40.let v neobyčejné míře vzrůstá zájem o bodybuilding, hlavně ve Francii a v Anglii. Francie dává tomuto tělovýchovnému směru v celém světě i u nás uznaný oficiální název kulturizmus. Po vítězném nástupu v těchto státech se kulturizmus velmi rychle začíná rozšiřovat i do dalších zemí, Švédska či Belgie. O něco později kulturizmus proniká i do států jako Sjediněná arabská republika, Irán, Indie, Pákistán nebo Japonsko.⁴⁶

Celkově tehdejší tendence ve společnosti spíše podporovaly šíření samostatné kulturistiky. „*Tento neobyčejně mohutný rozvoj i skutečnost, že kulturisti používají pro svoji činnost stejné prostředky jako vzpěrači, přinutil mezinárodní federaci vzpírání už roku 1949, aby přijala do svého rámcového zaměření také amatérský kulturizmus. Odehdy se datuje také nový název federace – FIHC – Mezinárodní federace vzpírání a kulturizmu.*“⁴⁷

Této historické události, ale již předcházela pro pozdější vývoj mnohem důležitější událost, a sice vznik „vlastní“ kulturistické organizace s názvem IFBB, která vznikla na americkém kontinentu. V roce 1946 byla založena organizace IFBB/International Federation of Bodybuilding/, jejímiž prvními členy byly v té době pouze USA a Kanada. Prvním presidentem této federace se stal Ben Wieder. Díky jeho nadšení a diplomatickým schopnostem se organizace postupem času začala rozvíjet, takže jejími členy bylo v roce

⁴⁵ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.14.

⁴⁶ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.15.

⁴⁷ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.14–15.

1969 již 45 zemí a dnes se stále rozšiřuje. Tato organizace koordinuje činnost uznávaných mezinárodních federací jednotlivých sportů a pracuje v úzké součinnosti s Mezinárodním olympijským výborem.⁴⁸ V dnešní době existuje větší množství kulturistických organizací, které působí na mezinárodním poli. Nicméně platí, že IFBB má nejsilnější pozici a určuje trend v kulturistice.

Pro ilustraci lze uvést. „*Ve světě existuje více kulturistických federací a už to naznačuje, že otázka jednotnosti není vyřešena. V západních státech mají soutěže v převážné většině charakter estetických konkurzů, bez silových disciplín. Závodníci jsou rozděleni do kategorií profesionálů a amatérů. Popřední kulturisti se zúčastňují především soutěží organizovaných IFBB (International Federation of Body Bodybuilding). Další federací je NABBA (National Amateur Body Builders Association) se sídlem v Londýně. Mezi další federace patří FIHC, která sdružuje 110 členských států, se sídlem v Londýně. Tato federace vydala mezinárodní pravidla, podle kterých se každoročně uskutečňují soutěže při Mistrovství světa a Mistrovství Evropy při vzpírání. Těmto pravidlům byly přizpůsobeny i naše propozice.*“⁴⁹

Na začátku kulturistického vývoje byla nejsilnější federací FIHC, ale její dominantní postavení postupem času převzala americká federace IFBB, která trend soutěžní kulturistiky udává do dnes. Další organizace jsem záměrně neuvedl, protože pro povahu mé práce se nejedná o stěžejní informace, nicméně pro přehlednost práce je vhodné uvést jednotlivé dělení a působnost nejsilnějších federací.

Jednotlivých kulturistických organizací existuje v současnosti poměrně velké množství, a i dnes vznikají nové. Nejednotnost je dána hlavně mocenským bojem jednotlivých zástupců, danou specifickou oblastí a jejími odlišnostmi a v neposlední řadě také historickou tradicí. Mezi největší tedy patří IFBB a NABBA, jak jsem již zmiňoval. Z menších federací, které působí hlavně v Evropě, lze jmenovat WABBA (Francie), NAC (Německo), IFBA (Itálie). Každá federace má určitým způsobem nastavená pravidla a hodnocení. My převážně spadáme do celosvětového trendu IFBB. To znamená, že náš reprezentační výbor úzce spolupracuje se zástupci IFBB a když Česká republika vysílá v dnešní době své zástupce na mistrovství světa (MS), tak je vysílá na MS IFBB. Samozřejmě máme i závodníky, kteří závodí v ostatních federacích, nicméně hlavní proud závodníků je ve federaci IFBB. Je to

⁴⁸ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s.10.

⁴⁹ *Ročenka Kulturizmu 1966*. Trenér a cvičitel, 1966, s. 51.

dáno hlavně historickou tradicí a celosvětovým trendem, kdy je na IFBB nahlíženo, jako na nejkvalitnější federaci.⁵⁰

⁵⁰ Kolektiv autorů. *Ročenka kulturistiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 157. ISBN 978-80-905685-0-1.

5 Vznik a historie kulturistiky jako samostatného fenoménu na našem území

Následující část práce (potažmo následující kapitoly), jsem se rozhodl dělit jednotlivá období vývoje kulturistiky na desetiletí (potažmo jejich poloviny), kdy je zachována logická struktura a rozdělení daných období odpovídá jednotlivým osobitým etapám vývoje kulturistiky u nás a zároveň je v souladu s mezinárodním vývojem či odpovídá určitému výraznějšímu jevu, který byl patrný v daném období u nás a ovlivňoval tak budoucí vývoj.

5.1 Úvod (šedesátá léta)

Na poli kondiční kulturistiky se toho v 60. letech minulého století v Československu mnoho neudálo. Samotná kulturistika jako sport měla sama o sobě dost velké existenční problémy a hovořit v tomto období o určité formě tohoto sportu „vhodnou“ pro širokou veřejnost nelze. O potravinových doplncích, kvalitní bílkovinné a vyvážené stravě či posilovacích strojích nemůže být v tomto období řeč. Obecná popularita kulturistiky nebyla příliš vysoká a byla silně tabuizována (jako i v jejích následujících obdobích), obecně se toho o tomto sportu mnoho nevědělo a bylo na něj veřejností pohlíženo, spíše jako na kapitalistický výdobytek, nevhodný pro naše kulturní prostředí. Široká veřejnost byla téměř úplně odříznuta od toho, jak vypadala kulturistika v západních zemích. Pamětníci uvádějí, že např. jediný film, kde vystupovali nějací svalovci a hrál se v našich kinech, byl film *Romulus a Remus (1961)*, s bývalým Mr. Universe Stevem Reevesem.⁵¹

Co se týče určité návaznosti vývoje kulturistiky na našem území, na světový vývoj, v 60. letech je ve světě dominantní kulturistický fenomén hlavně na území USA. Poválečné napětí v Americe opadlo a kulturistika se rychle šíří. Existuje již fungující organizace IFBB, která se rozšiřuje, závodníci se mohou dostat k primitivním formám doplňků výživy a odborné metodice. Američtí kulturisté mají přístup k proteinovým doplňkům ze sušeného mléka (v kontrastu s našimi závodníky, kteří v tomto období doplňky výživy neměli) a různým posilovacím strojům. Zároveň v druhé polovině 60. let vzniká historicky první ročník Mr.

⁵¹ 518, Vladimír a VESELÝ Karel. *Kmeny: současné městské subkultury*. V Praze: Bigg Boss, 2011, s. 82. ISBN 978-80-903973-2-3.

Olympia a startuje tak novou éru kulturistiky (u nás pomalu dochází k uznání kulturistiky a jejího přijetí mezi ostatní sporty).⁵²

Na našem území se můžeme setkat s počátky jakéhosi posilování kolem r. 1862, kdy se zakládalo sokolské hnutí. Zde bylo použito cvičení s břemeny a činkami.⁵³ O jednoznačně samostatné definované prvotní formě kulturistiky, jakožto svébytného sportovního odvětví na našem území, můžeme orientačně hovořit až přibližně v šedesátých letech 20. století, do té doby existovala určitá forma kulturistiky v koexistenci se vzpíráním či zápasem (viz kapitola „Vyčlenění kulturistiky ze silových sportů“).

Samostatná prvotní forma kulturistiky se na naše území dostal ze sousedního Polska. Na území Československa se kulturistika dostala převážně z polského území v šedesátých letech, především díky tréninkovým programům a informacím v časopisu „Sport dla wsiyztskich“. První kulturistická centra vznikala v Bratislavě, Košicích, Mariánských Lázních, Praze, Brně a Chomutově. Brzy se objevila potřeba jednotné organizace a vznikla komise kulturistiky při sekci vzpírání v rámci ČSVT. V roce 1966 byl ustaven samostatný svaz kulturistiky.⁵⁴

Polsko se může pyšnit o něco delší tradicí samostatné kulturistiky, než má Československo. *„Poláci si vytvořili vlastní školu kulturizmu, zavrhujić snahy pouze o nabytí mohutného svalstva. Začátky kulturizmu v Polsku sahají do roku 1955–1956. Jeho neochvějným a neúnavným propagátorem se stal Stanisław Zakrzewski. Významným mezníkem v jeho rozšíření je rok 1959, kdy se ve Varšavě uskutečnilo mistrovství světa ve vzpírání a zároveň i celosvětová soutěž o titul „Mr. Universe“. Od tohoto roku se kulturizmus v Polsku velmi*

⁵² THORNE, Gerard, EMBELTON, Phil. *Encyklopedie kulturistiky*. 1. vyd. Svět kulturistiky: Pardubice 1998, s.402. ISBN 80-902589-0-5

⁵³ BULVA, František. *Kulturistika pro cvičitele kondiční kulturistiky 4., 3. a 2. třídy*. Praha: Olympia, 1981. Učební texty (Olympia), s. 80.

⁵⁴ KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, s.11.

rychle šíří.“⁵⁵ Z Polska se tedy později dostává fenomén kulturistiky i k nám. Do střední Evropy se kulturistika začala dostávat hlavně přes území Polského státu.⁵⁶

Polsko mělo, částečně i vzhledem ke své větší rozloze a většímu počtu obyvatel, jistý náskok před Československem. V Československu problematika kulturizmu dožrála a byla definitivně uzavřena 13. dubna 1964, kdy ho ÚV ČSTV schválil a zařadil do soustavy tělesné výchovy. Když se však podíváme o několik let nazpátek, zjistíme, že většina lidí buď ani nevěděla, co je to kulturizmus anebo měla jen výlučně nesprávné informace, často vytvořené jen z doslechu, které se k otázce kulturizmu stavěli co možná nejodmítavěji.⁵⁷

Ještě v roce 1964 byla u nás v Československu kulturistika poměrně neznámým sportem. Dlouho se usuzovalo, zda je to pouze atrakce, sex, výstřelek nudících se jedinců anebo reálný sport v pravém slova smyslu.⁵⁸ Tento poněkud neobjektivní styl vnímání kulturistického sportu bohužel částečně vydržel dodnes. Laická veřejnost, má poměrně zkreslené představy o kulturistice a jejích metodách obecně a vede to k tvorbě dezinformací v tomto sportovním odvětví. Kulturizmus i přes negativní hodnocení nezůstává nepovšimnut, ale naopak začíná nacházet pochopení hlavně u mládeže. Zpočátku se cvičí individuálně nebo v malých skupinkách, bez odborné literatury, s primitivním náčiním, bez zkušeností, odborného vedení, v nevyhovujících místnostech, prostě za nejhorších podmínek, ale na druhou stranu s maximálním zápalem a nadšením. Později se zakládají oficiální kroužky v mnohých městech na Slovensku i v Čechách.⁵⁹

Tento jev měl později za následek vznik velkého množství různých kulturistických spolků a oddílů a vytvořil tak dobré zázemí pro pozdější profesionální závodníky. Odborné vedení a správná metodologie byla klíčovou složkou pro další vývoj kulturistiky u nás. Zdrojem odborných vědomostí byly časopisy polské, sovětské a časopisy z

⁵⁵ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.16.

⁵⁶ SOMMER, Jiří. *Malé dějiny sportu, aneb, O sportech našich předků--: sportování ve znamení býčích rohů, jak to vypadalo v Olympii, gladiátorské hry, Artušovské hry, lov jako sport, rodí se fotbal, hry gentlemanů, moderní olympijské hry*. Olomouc: Fontána, 2003, s. 213. ISBN 80-733-6116-7.

⁵⁷ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.18.

⁵⁸ *MuscleandFitness* 1/2011. 2010, **XXI**. (241), s.131

⁵⁹ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.18.

tehdejších kapitalistických zemí. Náš tisk, hlavně odborný, vytrvale o otázce kulturistiky mlčel, oficiální orgány nezaujímal žádné stanovisko. Ke zlomu dochází až v lednu 1963, když na zasedání vzpěračské sekce ÚV ČSTV byl vysloven požadavek naléhavého řešení problému kulturistiky. 8. května 1963 byl svolán do Bratislavy sjezd zainteresovaných pracovníků, na který bylo pozvaných třicet odborníků z různých profesí. Po debatách bylo řečeno pozitivní stanovisko. Rok čekání a ÚV ČSTV schvaluje kulturistiku a zařazuje ji do systému tělesné výchovy. Je přičleněn ke vzpěračské sekci a pro jeho organizační, metodické a sportovní – technické řízení, je ustanovena pětičlenná komise.⁶⁰ To se později ukázalo také jako jedno z klíčových hledisek „vydělení“ kulturistiky ze „stínu“ vzpírání a otevřelo to nové možnosti pro vznik samostatných kulturistických oddílů.

„Kdo se nejvíce zasloužil o historický čin oficiálního přijetí kulturistiky mezi sporty v tehdejší ÚV ČSTV? Citujeme asi prvního kulturistu, který s tímto sportem na území Československa začínal, Juraja Višného: Rád bych na tomto místě zmínil z těch všech, kteří se v tom čase přičinili o pozitivní vývoj kulturistiky v Československu, aspoň ti nejhlavnější, jako jsou: Andy Hanzlík, Anton Zrubák, Juraj Pipasík, Ivan Uriček, Dušan Seliga a Juraj Višný z Bratislavy, Alexandr Bačinský a Milan Jablonský z Košic, Vojtěch Fiala, Ladislav Filip a Emil Muller z Prahy, později k tomu přišli ještě František Bulva z Brna a Luděk Nosek z Mariánských Lázní. Vojtěch Fiala se stal v roce 1964 prvním předsedou komise kulturizmu při vzpěračské sekci ÚV ČSTV.“⁶¹

Takto vzpomíná na zakládající osobnosti československé kulturistiky, jeden z jejích samotných představitelů. *„Ze vzpomínek Milana Jablonského: V oblasti kulturistiky moje aktivity začaly daleko předtím, než kulturistika byla rok 1964 oficiálně uznána jako sport a rekreační (fitness) aktivita. Předtím už v Košicích jsem vytvořil oddíl kulturistiky a posilování na UPJŠ. Po druhém roku účinkování jsem se zúčastnil v Praze zasedání Vzpěračské sekce ÚV ČSTV, kde jsem zastupoval Východoslovenský kraj za pana Bačinského, který se z nějakého důvodu nemohl zúčastnit tohoto zasedání. To bylo roku 1962. Využil jsem příležitost a v diskusním příspěvku jsem apeloval na vedení sekce pro uznání kulturistiky (v tom čase ještě pod názvem „kulturizmus“) a přišel jsem také s návrhem rezolutního uznání. Nakonec v odpoledním zasedání bylo přijaté rozhodnutí, že do roka a do*

⁶⁰ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.19.

⁶¹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

dne vzpěračská sekce na Slovensku uspořádá jednodenní konferenci, na které se prodiskutuje případ kulturistiky a případného doporučení kulturistiku uznat jako sport.“⁶²

Na tomto postupném vývoji můžeme detailně sledovat vydělování a osamostatnění kulturistiky z pod „náručí“ vzpírání a její vlastní emancipaci a utvoření. *„Konference se zúčastnilo aspoň dvě desítky lidí, profesori z univerzit, pár dalších aktivistů z různých oblastí tělesné výchovy a sportu. Hlavní referát z metodiky měl Ladislav Filip a z historie já osobně. Po dalších diskuzích došlo k usnesení, kde konference plně doporučila uznání kulturistiky jako sportu a rekreační aktivity. Doporučení bylo přijaté nejen vzpěračskou sekcí, ale také vedením ÚV ČSTV. My jsme již před uznáním byli v plné akci a vytvořili jsme pracovní skupinu, kde Slovensko zastupoval Juraj Višný, Šaňo Bačinský a já. Prvním předsedou komise kulturistiky se stal pan Fiala a dalším členem za českou stranu byl pan Ladislav Filip a Bulva z Moravy. Později když pan Fiala odstoupil, na jeho místo přišel Emil Muller. Z počátku jsme se nedělili o funkce, ale společně jsme připravovali celou organizační strukturu. Já jsem byl pověřený připravit PRAVIDLA SOUTĚŽÍ V KULTURISTICE A SILOVÉM TROJBOJI. Všechno jsme konzultovali společně a po předložení komisi, po vzájemných debatách, pravidla byla přijata, tvořily základ soutěžního pořádku. Já jsem dokonce kreslil povinné pózování a pro juniory povinnou sestavu. Já jsem byl nakonec uvedený do pozice státního trenéra, v které jsem setrval až do mého odchodu do emigrace 1969.*“⁶³

Postupem času se organizuje i jistá forma kondiční kulturistiky. Vytvářejí se samostatná oddělení kondiční kulturistiky, které lze dělit na menší celky dle věku, pohlaví atd.⁶⁴

V počátcích neměla kulturistika rozhodně lehkou startovní pozici, první ohlasy z řad odborných kruhů nebyly zrovna příznivé: *„Ba sú aj takí, či nesprávne používajú prostriedky telesnej výchovy a škodia sami sebe, ako napríklad kulturisti. (...) No a při tomto úsilí o najkrajšie vypestovane svaly nacházime aj typické znaky buržoázneho športu – vyříct zo všetkého zisk. Obeťou obchodníkov, reklamy a senzácie stávajú sa i kulturisti, zameriavajúci sa na získanie kolosálnych bicepsov, úzkeho drieku, až neuveriteľne rozvinutých prsných*

⁶² Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁶³ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁶⁴ BULVA, František. *Kulturistika pro cvičitele kondiční kulturistiky 4., 3. a 2. třídy*. Praha: Olympia, 1981. Učební texty (Olympia), s. 95.

svalov, ramien, bez akéhokoľvek súvisu k telesnej výške a váhe, čím sa narušuje harmónia a estetickosť tela, nehovoriac o tom, že extrémne rozvinuté svalstvo je samoučelné a porušuje pohybovú koordináciu.“⁶⁵

Počátky kulturistického fenoménu u nás, môžeme nájsť už v roku 1958 v Bratislave začínala parta mladých fanatiků okolo Juraja Višného cvičit ve sklepních prostorách na Bělehradské ulici č. 10 v Bratislavě. Bylo to asi nejstarší zařízení jako posilovna nejen na Slovensku, ale také v ČSSR. Juraj Višný byl předsedou slovenské komise kulturistiky pouze jeden rok, poté činnost ukončil z důvodu závodních ambicí.⁶⁶

Na zrod kulturistiky u nás vzpomíná také Alexander Bačinský. *„Postupně vznikly a vznikají nové sportovní odvětví, jako je i kulturistika (bodybuilding), jehož počátky sahají do padesátých let a začátku let šedesátých. Dnes už je, jak v Česku, tak na Slovensku dávno evidovaný jako úspěšný sport. Ale opravdu až tak samozřejmé to před více než 55 lety nebylo. První velmi skromné náznaky a informace v těch časech přicházely ze Západu, především z USA, což nebylo vůbec po chuti tehdejšímu režimu v Československu. I přesto se našlo spoustu nadšenců v celé republice, kteří nejprve skrytě, postupně však odvážněji, rozšiřovaly hlavně pozitiva nového trendu, tréninkové postupy, což u mládeže bylo s nadšením přijato. Časem to došlo až tak daleko, že tehdy nejvyšší orgán ÚV ČSTV zpozorněl, chtíc-nechtíc si všimnul 4 až 5 roční aktivitu stoupenců a propagátorů nového tělovýchovného směru. Až po dlouhých úvahách se vyšlo částečně vstříc, začali dlouhé jednání, kladení podmínek (pravidla, soutěže, jednotná metodika apod.). Jednání to nebyly lehká, byl tu strašák buržoazní ideologické odchylky (snad také nesouhlas KSČ) a proti tomu jsme musely přesvědčovat argumenty, uvádět pozitivní příklady, hlavně ke vztahu k mládeži.*“⁶⁷

Kulturistika u nás byla ve svých počátcích silně odmítána ze strany KSČ a bylo na ní pohlíženo jako na kapitalistický výdobytek. *„A toto všechno v období 1959–1964 (také později) dělali lidé zanícení myšlenkou pozitivního vlivu na mládež a na tělovýchovnou metodiku. Byla to tvrdá, mravenčí činnost, pro tehdejší časy ideologicky nebezpečná. Proto po uvedení a po více než půl století, je na místě upozornit především na historická fakta spojená také se jmény aktérů v souvislosti s pojmy VZNIK A UZNÁNÍ nového sportu v ČSSR.*

⁶⁵ POSPECH, Rudolf. Silu na správne miesto. In: Štart. Roč. VII., č. 27, 1962

⁶⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁶⁷ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Po konečné dohodě s orgány ČSTV a po splnění podmínek (organizační struktura, pravidla, soutěže, forma propagace apod.) se v dubnu 1964 v Bratislavě konalo zasedání nového Svazu Sportovní kulturistiky, na kterém byl tento sport oficiálně uznán a zařazen mezi ostatní sporty se všemi právy a povinnostmi. Účastníky zasedání byli páni Fiala, Bulva, Filip, Muller za Česko, Jablonský, Višný, Uriček Ivan, Bačinský, Mazág za Slovensko, Dávid za ÚV ČSTV. Uvedené jména jsou jména těch, co se o tento historický fakt nejvíce zasloužili. Jsou to tedy skuteční zakladatelé tohoto sportu v Československu.“⁶⁸

Pro celkovou objektivitu práce, je vhodné uvést co největší možné a dostupné názorové spektrum jednotlivých „zasvěcených“ osob. Proto uvádím i několik cenných vzpomínek Petra Urička, jednoho z těch, kteří stáli na počátku kulturistického fenoménu u nás. „Já osobně jsem měl to štěstí a čest, že už po třech letech cvičení, jsem byl v roce 1966 uveden bratrem Ivanem do dobře fungující posilovny, kde kromě Višného, trénoval Pipasík, Ivan Uriček, Trojan, Kačer, Hanzlík, Seliga, Bereš, Okša, Bohuš Štastný, Ďurďovič, Kogler a další sportovci. Podle českého sportovního týdeníku Stadion to bylo v šedesátých letech „nejefektivnější pracoviště v kulturistice v ČSSR“. Metodické poznatky se u nás v těch letech čerpaly ze zahraničních časopisů z USA, ale také z dostupného Polska. Už v roce 1962 se i u nás dalo dostat k polské knížce „Siła, Sprawność, Piekno“ od Stanisława Zakrzewského (Warszawa 1962). V Polsku se konala první oficiální soutěž „Sopoty“ už v roce 1960 se zařazením některých silových disciplín, vycházejících z tréninkové metodiky kulturistiky. Později začaly ve slovenském sportovním časopise Štart nepravdělně vycházet metodické listy a v časopise Trenér, bylo posledních pár stránek věnováno kulturistice a počátkem roku 1966 vycházela také monotématická ročenka kulturistiky.“⁶⁹

Ročenky kulturistiky u nás vycházely poměrně pravidelně. Záleží na jednotlivých obdobích. První vyšla v roce 1966 a poté vycházely hojně hlavně v sedmdesátých a osmdesátých letech. Na některých vydáních je patrný určitý „ideologický“ přístup či „dobový“ patos, ale reportáže z jednotlivých závodů nebo dobové informace o závodnících jsou objektivní a jednotlivé vydání ročenek kulturistiky se staly velmi cennou informační oblastí, ze které jsem při své práci čerpal.

⁶⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁶⁹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

V 50. a 60. letech minulého století v bývalé ČSSR žádná odborná literatura ani tematická periodika o kulturistice neexistovala, pro veřejnost byly velkou vzácností časopisy z USA, respektive ze Západu.⁷⁰

Na zdejší kulturistice někdy přibližně od konce padesátých do sedmdesátých let bylo patrné, že v ní bylo více čisté kultury, respektive kultivovanosti (propagování ideálu zdraví, všestrannosti a rovnoměrného vývoje), než v její západní zkomercializované podobě, a to hlavně v důsledku mocenského tlaku seshora, jenž sportovcům přikazoval chovat se bezchybně a pokud možno vzorně. Od osmdesátých let se kulturistika začala emancipovat v podobě, která ji přiblížila Západu a rozvíjela se v logickém souladu s nástupem fenoménu vekslování jež jistým způsobem přinášel do našich zaostalých končin jistý typ či pocit luxusu. Ten nám dnes sice může připadat lehce komický, nicméně právě vzrůst zájmu o kulturistiku na konci devadesátých let a boom její popularity krátce po listopadové revoluci byly přesným vyjádřením tehdejší touhy národa rozvíjet se, pracovat na sobě a svobodně podnikat.⁷¹

Soutěže se mají postupně organizovat jenom v místním rozsahu. Poměrně v krátkém čase po oficiálním uznání kulturizmu se uskutečnilo také první školení trenérů kulturizmu.⁷²

Prvotní nadšení lze transparentně ukázat na počátečních cílech tohoto sportovního odvětví. Když by kulturistka nedosáhla ničeho jiného než toho, že obyvatelstvo bude zdravé, silné a tělesně krásné, bude to její zasloužený přínos.⁷³ Kulturistika se tedy postupně začala utvářet jako samostatné sportovní odvětví a nabírala na síle.

Jak jsem již zmiňoval v této kapitole, postupem času se kulturistika začala diferenciovat na více oblastí. Ač v této době převládá primárně závodní forma kulturistiky, můžeme do jisté míry hovořit i o vydělení kondiční formy kulturistiky (kdy tím není myšleno jakákoliv závodní forma tohoto sportu, ale mluví se čistě o „rekreační“ formě kulturistiky).

⁷⁰ *MuscleandFitness* 5/2011. 2011, **XXI**.(245), s.125

⁷¹ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s. 230. ISBN 978-80-903973-8-5.

⁷² BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.19.

⁷³ *Pravidla kulturizmu a powerliftingu*. Bratislava: Šport, 1969, s 1.

5.2 První kulturistické soutěže na našem území

Hned zkraje šedesátých let, kdy se kulturistika u nás začala samostatně utvářet, byla uspořádaná první soutěž v kulturistice na našem území. Juraj Višný vyhrál první kulturistické závody v ČSSR v roce 1964 (v Bratislavě o Velkou cenu Mladé gardy).⁷⁴ Ještě před samotným výčtem je potřeba, pro správné uchopení tématu, uvést, jak vůbec první soutěže na našem území vypadaly a jaké měly sportovní pravidla.

Sport je určitou formou tělesné výchovy, ve které je tělovýchovná činnost zaměřena na dosažení nejlepšího výkonu v příslušném sportovním odvětví. Je to tedy taková tělovýchovná činnost, která je motivována snahou po dosažení nejlepšího výsledku formou soutěže, závodů, které mají pravidla a je možné je hodnotit časem, mírou, váhou, body. Jako v jiných sportech, vrcholnou soutěží roku je mistrovství světa. Skupina odborníků-rozhodčích hodnotí podle přesně stanovených kritérií nejlepší muskulaturu a její ztvárnění a vítězi uděluje titul.⁷⁵ Soutěže v kulturistice se u nás sestávají ze dvou částí – silové a estetické.⁷⁶ Podle přijatých zásad se mají všechny naše soutěže řídit soutěžními pravidly.⁷⁷

Je potřeba si uvědomit, že organizace a jednotlivé postupy prošly postupem času svým vývojem a progresem. Nicméně určitě je důležité zmínit, jak vypadaly a jakou organizační strukturu měly vůbec první soutěže v kulturistice u nás. Jedná se o období šedesátých let. Vrcholným soutěžím předcházejí soutěže v jednotlivých krajích, oblastních, státních celků a nejvýš se dostávají pouze nejlepší reprezentanti. Aby tato soutěž dostala skutečně sportovní charakter, tendence kulturistických soutěží se hlavně v posledním čase mění. Nezůstává se jen při oceňování tělesné dokonalosti a estetického vzhledu, ale rozšiřuje se zároveň o silácké víceboje, aby si soutěžící změřili i sílu svých svalů, kterou nakonec v tréninku rozvíjejí v největší míře.⁷⁸

⁷⁴ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.18.

⁷⁵ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.20.

⁷⁶ MÜLLER, Emil, FIALA Vojtěch a FILIP Ladislav. *Kulturistika*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1965, s.160.

⁷⁷ MÜLLER, Emil, FIALA Vojtěch a SKÁLA Josef. *Kulturistika, síla krásy*. Praha: Olympia, 1968, s. 197.

⁷⁸ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.21.

Toto je poměrně zásadní informace, protože jedny z prvních soutěží na našem území probíhaly přesně na tomto principu. V dnešní době se jedná o něco nemyslitelného. Kulturistické soutěže probíhají „pouze“ na bázi vizuálního porovnávání svalového rozvoje jednotlivých závodníků a síla svalů není pro závodníky důležitá. Nicméně na počátku kulturistických závodů u nás tomu tak nebylo. „U nás v Československu se ujímají tři silové disciplíny: 1. Ve stoji zdvíhání činky z připažení do skrčení připažmo – na prsa. 2. Hluboký dřep s činkou vpředu. 3. V lehu vzadu na vodorovné lavičce soupažný tlak činky od prs. Tyto silové disciplíny se při celkovém hodnocení podílejí na konečném výsledku 40 %.⁷⁹

Bohužel tento „jev“ je patrný i v dnešní době a „drží“ se kulturistiky po celá desetiletí. Utkvělá představa, že svaly kulturistů mají sice velký objem, ale za to jsou nefunkční a nemají žádnou sílu. Tyto projevy mohly vzniknout jen z nedostatku informací, případně zaujatostí anebo z nedostatku elementárních poznatků fyziologie. Mnoho jmen popředních kulturistů, kteří získali vynikající výsledky ve vzpírání i v jiných sportovních disciplínách a siláckých výkonech, dokumentují neopodstatněnost tohoto tvrzení. Ti cvičenci, kteří pro nedostatek talentu nemohou vyniknout v jiných disciplínách, mají možnost vyniknout v této formě, pro úspěch v kulturistice je potřeba v první řadě vůle i když samozřejmě není možné ani popřít skutečnost, že určitou úlohu mají i tělesné dispozice a proporce.⁸⁰

Pro úspěch v kondiční kulturistice, co se týče vlastního rozvoje a pokroku, lze s tímto tvrzením plně souhlasit. Kulturistika by primárně měla být o tom, stále se zlepšovat a vytvářet tak co nejlepší formu sebe sama a naší „fyzické schránky“, ale co se týče úspěchů v závodní kulturistice, je právě genetika a osobitá tělesná stavba, pro závodníka téměř to nejdůležitější a často určující.

Jak jsem již zmiňoval na začátku této kapitoly, první opravdové soutěže v kulturistice na našem území probíhaly z kraje šedesátých let. Po oficiálním uznání kulturistiky jakožto sportu v Československu, v roce 1964 se postupně na Slovensku začaly organizovat první oficiální soutěže v kulturistice. V roce 1964 se ve bratislavském vysokoškolském internátě Mladá garda konal 1.ročník Velké ceny Mladé gardy. Vítězem v kategorii mužů do 175 cm

⁷⁹ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.21.

⁸⁰ BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, s.21.

byl Juraj Pipasík a nad 175 cm Juraj Višný, který se stal také absolutním vítězem. V kategorii juniorů (do 21 let) do 173 cm zvítězil Trojan a nad 173 cm Malobický.⁸¹

Dále ze vzpomínek Petra Urička: „*První soutěže se konaly v Bratislavě a Košicích, v rámci silového trojboje už od roku 1962 s disciplínami jako tlak v lehu, dřep s činkou, bicepsový zdvih o stěnu, přitahy na hrazdě, resp. shyby na bradlech. Citát od Višného, který k tomu řekl: „První soutěže byly jen silové disciplíny, to jsme museli začínat nesmírně opatrně, protože těch nepřejících bylo mimořádně hodně a čekali na nejmenší příležitost, aby nás mohli zlikvidovat...“.* Po oficiální uznání kulturistiky jako sportu v Československu se na Slovensku začali organizovat první oficiální soutěže. V roce 1964 se v bratislavském vysokoškolském internátu Mladá Garda konal první ročník Velké ceny Mladé Gardy.“⁸²

Je vidět, že vysokoškolské prostředí a studentstvo obecně se ke vzniku kulturistiky stavělo spíše pozitivně. Jako poplatnost orientaci ke vzpírání a koketování se socialistickými ideami sportu na Slovensku muselo tehdy vedení kulturistických orgánů do soutěže zařadit také silové disciplíny: tlak v lehu na lavičce, bicepsový shyb a přední dřepy, jejichž výsledky se bodově přidaly k estetické části soutěže: hodnocení postavy, svalového rozvoje a volné sestavy. První kroky v přímé spolupráci s Poláky jsme udělali exhibičním vystoupením našich nejlepších závodníků Višného a Pipasíka na polské soutěži „Sopoty“ v roce 1965 a potom i později v roce 1966, kdy se představili jako závodníci v polské Radomi. Na druhém ročníku VC Mladé Gardy v Bratislavě se představili i nejlepší polští kulturisti. Junior Krydzinski vyhrál kategorii nad 173 cm před Bánkom z Košic a Wlodarek kategorii mužů nad 175 cm před Ivanem Uričkem z Bratislavy. Další kategorie vyhráli Blau (junioři do 173 cm) a Pipasík (muži do 175 cm) z Bratislavy. V tom stejném roce se konal i první ročník poháru časopisu Trenér v Bratislavě, s účastí 40 kulturistů z celého ČSSR. Absolutním vítězem se stal vítěz kategorie nad 175 cm Ivan Uriček, kategorii do 175 cm vyhrál Pipasík, junioři do 175 cm Malobický, nad 173 cm Trojan, všichni z Bratislavy.⁸³

Na počátku kulturistického fenoménu u nás je patrná snaha o spolupráci s v té době vyspělejším Polskem a také dominance slovenských závodníků oproti jejich českým

⁸¹ História čs. kulturistiky – 1. část (1964–1969) [online]. Bratislava: mozolani.com, 2014 [cit. 2017-01-08]. Dostupné z: <http://www.mozolani.com/article/single/699>

⁸² Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁸³ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

kolegům. Na mistrovství světa federace vzpírání a kulturistiky FIHC v roce 1966 v Berlíně (NDR) byli jako pozorovatelé Josef Mazág (předseda komise kulturizmu při SV ČSTV) z Bratislavy a další slovenští funkcionáři: Bačinský, Jablonský a Kautník, všichni z Košic. I přesto, že se zúčastnili polští kulturisté Wlodarek a Krydzinský a také závodníci z tehdejší NDR, našim závodníkům, nebyla účast umožněna. V organizaci závodů a rozhodování, jako i ve složení výboru kulturistiky při FIHC, zjistili naši pozorovatelé hodně nedostatků a už tehdy se objevily názory či volit oddělení kulturistiky od vzpírání, a z toho i plynoucí neúčast v FIHC, nebo vytvořit vlastní koncepci v rámci socialistických systémů tělesné výchovy. Zajímavé ovšem bylo, že na MS se hodnotila jen estetická stránka a nebyly žádné silové disciplíny. Absolutním vítězem 3. ročníku VC Mladé Gardy v Bratislavě v roce 1966 se stal Juraj Pipasík (kategorie do 175 cm), další vítězi kategorií: Juraj Višný (nad 175 cm), Ivan Timčo z Trebišova (junioři do 173 cm) a Oliver Bánk z Košic (junioři nad 173 cm). Druhý ročník o putovní pohár časopisu Trenér se konal v Košicích, za účasti asi 1500 diváků. Pipasík se stal absolutní vítězem (kategorie do 175 cm) a v kategorii nad 175 cm vyhrál Ivan Uriček před Jurajem Višným, mezi juniory Ivan Timčo (do 173 cm) a Oliver Bánk (nad 173 cm). V roce 1967 se konal pohár časopisu Trenér opět v Bratislavě a opět se silovými disciplínami. Absolutní vítězství putovalo do Čech – František Pánek z Plzně vyhrál také kategorii nad 175 cm. Další vítězové: Rudolf Petr z Chomutova (kategorie do 175 cm), Petr Kypr ze Silača (junioři do 173 cm) a Josef Karabinoš z Košic (junioři nad 173 cm).

Tyto výsledky byly částečně ovlivněny absencí všech bratislavských závodníků, kteří takto protestovali proti silovým disciplínám. A nebyl to vzdor bezprizorní, protože o rok později, na mistrovství ČSSR, už byly zařazeny do soutěže jen silové limity. V tomto roce skončily soutěže Mladé Gardy, ale konala se soutěž nová o pohár města Zvolen. Absolutním vítězem mužů se stal Ladislav Vereš a mezi juniory Josef Karabinoš. V Čechách se konaly první kulturistické soutěže v roce 1965: 1.ročníky Sandow v Mariánských lázních a Cena Orlických hor.⁸⁴

Grand Prix Sandow je jedna ze soutěží s největší tradicí a významem: „GP Sandow byla ve své době skutečným pojmem, nenahraditelná atmosféra Městského divadla s kapacitou 350 sedadel, které „pojalo“ téměř tisíc diváků. Rekordní počet diváků se dostavil v roce 1992 na zimní stadion, kam přišlo 4000 lidí. První Sandow se konal v roce 1965. Vítězi byli nejlepší naši a zahraniční kulturisté té doby, jako hosté vystupovali profesionálové z celého světa.

⁸⁴ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Poprvé jsme, přes odpor tehdejších funkcionářů ČSTV, oficiálně představili kulturistiku žen. Všem zahraničním účastníkům bylo hrazeno ubytování, závěrečný banket byl společenskou událostí.⁸⁵ V dnešní době lze věhlas této soutěže přirovnat jedině k soutěži v kulturistice EVLS Prague. Svůj první ročník datuje k roku 2012 a po dlouhých letech opět přinesla profesionální kulturistiku na území České republiky.⁸⁶

*„Historicky prvním pořadatelem Mistrovství ČSSR se stala v roce 1968 Bratislava. Petr Uriček: Jako závodník si pamatuji na exhibiční vystoupení tehdejšího mistra světa Rick Wayne, jako na úžasný zážitek a inspiraci pro volné sestavy.“*⁸⁷ Jistému progresu a přítomnosti zahraničních hostů rozhodně „nahrávalo“ politické uvolnění v rámci Pražského jara a otevření společnosti novým věcem. Prvním vítězům soutěže odevzdal Rick Wayne také diplomy podepsané Benem Weiderom, prezidentem IFBB. Medailové výsledky: muži do 175 cm – 1. Petr Kypr (Tesla Brno), 2. Juraj Pipasík (Lok. Bratislava), 3. Josef Karabinoš (VSS Košice). Muži nad 175 cm – 1. Juraj Višný (Lok. Bratislava), stal se také absolutním mistrem, 2. Ivan Šumichrast (Sigma Hranice), 3. Petr Hora (Slavia VŠ Plzeň).

Šampionátu předcházeli oblastní mistrovství na Slovensku (3 oblasti) a v Čechách postupové soutěže. Před mistrovstvím ČSSR, musely všichni postupující v tělocvičně splnit silové limity v tlaku, v lehu a v dřepu, které byly stanoveny podle jejich individuální tělesné hmotnosti. Tímto způsobem ovšem vypadlo 7 závodníků, včetně Ladislava Klériho, pozdějšího pětinasobného mistra. Na stránkách tisku se tehdy polemizovalo nejen o smyslu zařazení silových disciplín, ale také o jejich limitech.⁸⁸

Z prvotního zařazení silových disciplín se později přešlo k určitým silovým limitům. Podle přepočtu váhy musel daný závodník zvednout určitou váhu, pokud se mu to nepovedlo, nemohl startovat na závodech. Na Slovensku se od začátku nejlepší kulturisté soustřeďovali v Bratislavě a v Košicích. Po schválení kulturistiky jako sportu v roce 1964 se kromě Ústřední komise ÚV ČSZTV vytvořila také slovenská komise při vzpěračské sekci v SV ČSTV. Další historické mistrovství ČSSR, v pořadí již druhé, se konalo v Brně v roce 1969.

⁸⁵ *MuscleandFitness* 1/2011. 2010, **XXI**.(241), s.133

⁸⁶ Kolektiv autorů. *Ročenka kulturistiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 118. ISBN 978-80-905685-0-1.

⁸⁷ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁸⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Svojí účastí ji poctil prezident IFBB Ben Weider. Zde se udály zásadní rozhovory pro mezinárodní spolupráci. Když byl vytvořen samostatný Československý kulturistický svaz a tím také zrušeno spadání pod FIHC, náš svaz oficiálně vstoupil pod IFBB. Výsledky šampionátu byly ovlivněny emigrací více špičkových závodníků do zahraničí (například Juraj Višný do Švýcarska a Juraj Pipasík do USA), jako důsledek politických poměrů po vzniku armád zemí Varšavské smlouvy na území ČSSR. V kategorii muži do 175 cm: 1. Ladislav Szalay (Nové Zámky), 2. Petr Kypr (Tesla Brno), 3. Bohumil Divílek (Gottwaldov), muži nad 175 cm: 1. Ladislav Kléri (VSS Košice), 2. Ivan Uriček (Dunajplavba Bratislava), 3. Petr Uriček (Dunajplavba Bratislava).⁸⁹

⁸⁹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

6 Kulturstika na našem území v 70. letech

6.1 1. polovina – 70. léta

Situace okolo šíření kulturistiky byla v 70. letech spíše na vzestupu (alespoň v porovnání vůči období šedesátých let, když nepočítáme prvotní nadšení a lehké uvolnění kolem roku 1968), ovšem hovoříme-li pouze o její sportovní (závodní) formě.

Po krátkodobém uvolnění, v rámci Pražského jara, se do kulturistiky z ideologických důvodů začal opět silným způsobem vnášet tzv. „sportovní prvek“. O jisté formě kondiční kulturistiky již sice hovořit můžeme, ale rozšíření kulturistiky jako takové mezi „běžnou“ populaci bylo stále minimálně problematické. Kulturstika obecně bojovala se stálým „dokazováním“ svých hodnot (a potažmo tak svojí existencí) a rozšíření mezi řadovou populaci či alespoň mezi rekreační sportovce nebylo příliš časté. Kulturstika v 70. letech u nás je stále spíše okrajovým sportem. Problematika masivnějšího rozšíření je vázána hlavně na širší politicko-společenské skutečnosti. Státní zřízení sice určitým způsobem tolerovalo existenci tohoto fenoménu, ale rozhodně ho nijakým způsobem zvlášť nepodporovalo či nešířilo.

Kulturstika v té době zaváněla přehnaným exhibicionismem, individualismem a byla také do jisté míry spojována s homosexualitou, která byla v té době v Československu silně tabuizována. Výše zmíněné důvody stály v opozici vůči masivnějšímu rozšíření kulturistiky u nás. Co se týče zájmu socialistických médií, kulturistika byla na samém okraji jejich zájmu a zároveň nebylo téměř možné se kulturistice věnovat mimo oficiální struktury, protože neexistovala veřejná fitness centra a potravinové doplňky či posilovací stroje, solária nebo specializované oblečení. Ten, kdo cvičil, musel být povinně registrován na ČSTV a zároveň i závodit, tedy o kondiční formě kulturistiky se téměř nedá hovořit (maximálně jako o velmi okrajové činnosti mimo oficiální struktury).⁹⁰

V celosvětovém měřítku se kulturistika v 70. letech vyvíjí směrem kupředu. Jednotlivé federace vzájemně kooperují a závodníci mají přístup ke kvalitní stravě a stále se zlepšujícím potravinovým doplňkům. Dochází ke popularizaci kulturistického fenoménu (např. se točí legendární dokumentární film s Arnoldem Schwarzeneggerem – *Pumping Iron*).

⁹⁰ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s. 222. ISBN 978-80-903973-8-5.

V porovnání s celosvětovým trendem, je situace u nás na poli doplňků či lepšího tréninkového vybavení ve stagnujícím stavu.⁹¹

Sedmdesátá léta jsou pro závodní kulturistiku u nás plodným obdobím. Došlo k celkové profesionalizaci a vytvoření jednotlivých institucí a dochází k rozvoji tohoto sportu u nás. Roky 1969 a 1970 měly pro rozvoj tohoto sportu v Československu velký význam z více důvodů – po patřičném oficiálním uznání kulturistiky jako samostatného sportovního odvětví, v rámci jednotné tělovýchovné organizace, byla v tomto období dokončena organizační výstavba svazu, zároveň byl dokončený systém mistrovských soutěží, byly vytvořené nové pravidla, začala se rozvíjet práce s mládeží, byly vytvořené první výkonnostní třídy, byly vyškoleni noví trenéři a rozhodčí, začala systematictější práce na poli kondiční kulturistiky žen.⁹²

Rok 1970 byl ve znamení našeho plného zařazení do dění světové federace IFBB. Zúčastnili jsme se MS v Bělehradě (tehdy ještě pojmenované Mr. Universe), kde se konal vůbec první mezinárodní kongres IFBB s účastí 25 zemí, které přijaly ústavu a zvolili si samostatnou exekutivu. Z tří soutěžních kategorií, jsme obsadili třemi závodníky dvě kategorie tímto výsledkem: 7. Boris Plinotvič, 11. Bohumil Divílek (oba do 175 cm) a 7. Ladislav Kléri (nad 175 cm). Tyto tři jména dominovaly také na 3. Mistrovství ČSSR v Košicích. Výsledky medailistů: muži nad 173 cm: 1. Ladislav Kléri (VSS Košice), 2. Ivan Uriček (Milex Bratislava), 3. Lorand Divald (Slávia TU. Košice).⁹³

Postupně docházelo také k profesionalizaci tehdejších svazů a jednotlivých funkčních postů. Předsedou Slovenského kulturistického svazu se stal Štefan Gašpar, vedlejším předsedou Josef Mazág. Předsedou Československého kulturistického svazu byl v letech 1967–68 Ladislav Filip. Ale od roku 1969 opět Vojtěch Fiala, vedlejším předsedou Gašpar, další slovenští zástupci vedli nejdůležitější komise: Alexandr Bačinský trenérsky – metodickou (tehdejší státní trenér), Alexandr Kautník technicky – rozhodcovskou a Dušan Filip zdravotní.

⁹¹ THORNE, Gerard, EMBELTON, Phil. *Encyklopedie kulturistiky*. 1. vyd. Svět kulturistiky: Pardubice 1998, s. 544. ISBN 80-902589-0-5

⁹² *Ročenka kulturizmu 1971*. Trenér, 1971, XV., s. 1.

⁹³ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Na MS do Paříže roku 1971 jsme vyslaly tři závodníky, jejichž výsledky už nebyly tak dobré jako v roce 1970. V kategorii do 173 cm skončil Marián Juráš na 12. místě, v kategorii nad 173 cm Ladislav Kléri na 9. místě a Vladimír Miško na 20. místě.⁹⁴

Tehdejší „vysílání“ našich reprezentantů bylo omezeno jednak výkonnostním kritériem, ale také zde existovalo riziko emigrace závodníku z jednotlivých reprezentačních akcí. Pokud se tedy například konalo mistrovství světa v Paříži či Londýně, většinou na závody odcestovalo jen malé množství závodníků, kteří byli vyhodnoceni jako nejméně „rizikovi“ a zároveň měli konkurenceschopnou formu.

Mistrovství ČSSR v roce 1971: muži do 173 cm: 1. Marián Juráš (Vinohrady Bratislava), 2. Jan Lamper (Biotika Slov. Lupča), 3. Bohumil Divílek (Moravan Otrokovice), muži nad 173 cm: 1. Ladislav Kléri (VSS Košice), 2. Jaroslav Satina (Start Ostrava), 3. Pavel Nesnídal (Slávia VŠ Plzeň). Nejznámější pohárové soutěže byly: 5.ročník Poháru časopis Trenér, Cena Sandow Mariánské Lázně a Cena Orlických hor, 3. ročník Poháru města Zvolen. V roce 1972 jsme obsadili ME pouze jedním zástupcem: Ladislav Kléri obsadil 9. místo a Alexandr Bačinský jako první rozhodčí ze socialistických zemí na ME také rozhodoval.⁹⁵

Toto bylo poměrně zásadní pro další rozvoj, hlavně co se organizace a mezinárodní provázanosti týká. Českým a slovenským zástupcům se pomalu, ale jistě dařilo začleňovat mezi významné mezinárodní organizace a do vnitřní struktury IFBB. Navazovaly významné pracovní mezinárodní spolupráce a v důsledku toho se jim dařilo zlepšovat podmínky pro kulturistiku u nás.

Na Mistrovství ČSSR roku 1972 byly už dokonce tři výškové kategorie juniorů a mužů. Výsledky mužů do 168 cm: 1. Marián Juráš (Vinohrady Bratislava), 2. Petr Tlapák (KŽ Králův Dvůr), 3. Jan Lamper (Slov. Lupča), do 175 cm: 1. Juraj Lipocký (Slávia Košice), 2. Bohumil Divílek (Sokol Želechovice), 3. Petr Trávník (Tesla Brno), nad 175 cm: 1. Ladislav Kléri (VSS Košice), 2. Jaroslav Satina (Start Ostrava), 3. Ludovít Hrinko (Lokomotiva Rim. Sobota).⁹⁶

⁹⁴ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁹⁵ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁹⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

V první polovině 70. let u nás vnitřní organizační struktura kulturistiky vypadala následovně. Kulturistika jakožto sport byla u nás řízena Čs. kulturistickým svazem, jemuž přímo podléhali dva národní svazy – Český kulturistický svaz a Slovenský kulturistický svaz. Český národní svaz řídil kulturistiku prostřednictvím krajů – zatím byly ustanoveny 4 v Čechách a 2 na Moravě. Slovenský kulturistický svaz řídí zase 3 slovenské oblasti. Každým rokem byly pořádány soutěže, jak mistrovské, pohárové tak i mezinárodní.

Stejně tak došla kulturistika během své existence k podstatným změnám v obsahu a pojetí. Oproti dřívějšímu rozdělení do dvou výškových a dvou věkových kategorií byly zavedeny, s ohledem na mezinárodní pravidla, 3. výškové kategorie (do 168 cm, do 175 cm a nad 175 cm). Počínaje 1. lednem 1973 se upouští od dělení do dvou věkových kategorií a zůstává pouze kategorie dospělých. U dorostu zůstávají dvě věkové kategorie (mladší a starší dorost a dvě výškové kategorie).

Také samotná náplň kulturistiky se podstatně změnila: zatím co v počátcích převažovala u nás silová část a estetická část byla víceméně doplňkem, vyvinula se tato situace tak, že dominantou dnes je estetické hodnocení celkového dojmu, svalového rozvoje a volné sestavy závodníka.⁹⁷

V roce 1973 se konalo Mistrovství ČSSR opět v Brně. Tentokrát bez účasti juniorů. Ladislav Kléri získal již svůj 5. titul mistra ČSSR a jeho mezinárodní úspěchy ho udělaly v tomto období nejvýraznější postavou nejen slovenské, ale také československé kulturistiky. Výsledky Mistrovství ČSSR: kategorie do 168 cm: 1. Petr Tlapák (KŽ Králův Dvůr), 2. Ladislav Čačo (VSS Košice), 3. Josef Ferkodič (ŠK Piešťany, kategorie do 175 cm – 1. Juraj Lipocký (Slávia Košice), 2. Petr Stach (Spartak Radotín), 3. Štefan Petrik (Spartak Komárno), kategorie nad 175 cm – 1. Ladislav Kléri (VSS Košice), 2. Milan Popelka (Spartak Děčín), 3. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně).

Rok 1974 je už ve znamení jednoznačného výkonnostního nástupu mnohých špičkových závodníků, kteří zaznamenali v dalších letech úspěchy také na mezinárodní scéně. Čeští kulturisté: Petr Tlapák, Petr Stach a Alois Pek a ze Slovenska Štefan Petrik. Dalšími mimořádně talentovanými závodníky první poloviny 70. let byl Boris Plinotvič a Juraj Lipocký. Výsledky Mistrovství ČSSR 1974 v Komárně: kategorie do 168 cm: 1. Petr Tlapák (KŽ Králův Dvůr), 2. Ladislav Čačo (VSS Košice), 3. Robert Dantlinger (Lokomotiva

⁹⁷ *Ročenka Kulturizmu 1972*. Bratislava: Trenér, 1972, XVI., s. 1.

Cheb), kategorie do 175 cm – 1. Petr Stach (Spartak Radotín), 2. Štefan Petřík (Slávia AC Komárno), 3. Pavel Nesnídal (Slávia VŠ Plzeň), kategorie nad 175 cm – 1. Alois Pek (Jiskra Domažlice), 2. Milan Popelka (Spartak Děčín), 3. Ivan Uriček (Milex Bratislava).⁹⁸

Na sklonku druhé poloviny 70. let byla v rámci kulturistické organizace patrna jistá potřeba potvrzení postavení kulturistiky mezi ostatními sporty Československého svazu tělesné výchovy. Je k povšimnutí jistá tendence doby. „*Po úspěšném průběhu Tělovýchovného sjezdu bude naší úlohou udržet aktivitu, nadšení cvičenců, sportovců, cvičitelů, funkcionářů, při soustavné práci, aby už teď začaly přípravy na V. Československou spartakiádu, která bude v roce 1975.*“⁹⁹ Ač vedení kulturistických orgánů muselo vycházet vstříc tehdejšímu státnímu zřízení a tok financí do této oblasti sportu u nás nebyl zrovna ideální, stav kulturistiky na tom nebyl špatně. Stav kulturizmu v ČSSR (1974) – počet oddílů: 215, počet členů: 3913, počet trenérů: 161, počet rozhodčích: 118.¹⁰⁰

6.2 2. polovina – 70. léta

V roce 1975 se už konalo i Mistrovství ČSSR staršího dorostu (do 18 let). Kromě hodnocení postavy a volné sestavy musely ovšem dorostenci absolvovat také sportovní výkony, skládajících se z trojskoku z místa, tlaku na lavičce, shybů na hrazdě a sed-lehů na břišní svaly. Muži se na Mistrovství ČSSR v Púchově představili už v čtyřech výškových kategoriích. Výsledky: kategorie do 169 cm: 1. Petr Tlapák (KŽ Králův Dvůr), 2. Robert Dantlinger (Lokomotiva Cheb), 3. Ladislav Čačo (VSS Košice), kategorie do 174 cm – 1. Petr Stach (Spartak Radotín), 2. Štefan Petřík (Slávia Komárno), 3. Jiří Kabelka (Auto Jablonec), kategorie do 179 cm – 1. Petr Uriček (Fortuna Trnava), 2. Ivan Uriček (Vinohrady Bratislava), 3. Pavel Nesnídal (Slávia VŠ Plzeň), kategorie na 179 cm – 1. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2. Vladimír Burda (Baník Lom), 3. Eduard Pokorný (Metra Blansko).¹⁰¹

Na konci první poloviny 70. let byl u nás kulturistika na vzestupu. V porovnání s ostatními zeměmi socialistického bloku jsme na tom byli velice dobře. Ze zemí socialistického bloku byli v IFBB začleněny (kromě nás), jen Jugoslávie a Polsko. V roce

⁹⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

⁹⁹ *Kulturizmus 1973*. Bratislava: Sport, 1973, s. 1.

¹⁰⁰ *Kulturizmus 1973*. Bratislava: Sport, 1973, s. 4.

¹⁰¹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

1975 naše reprezentace startovala na ME po dvojroční absenci, obsazením ME jediným závodníkem – Petrem Stachem, který v Amsterdamu zaznamenal přelomový úspěch v podobě absolutního vítěze.

Jestli bylo takovéto omezování vinou zhoršující se politické situace v časech tvrdé „normalizace“ v ČSSR, anebo nedostatkem financí pro takovéto typu sportu, je těžké říct. Je třeba ovšem uvést, že někteří závodníci se po účasti na mistrovství světa 1971 v Paříži nevrátili do vlasti, ale emigroval a tím způsobili problémy nejen státnímu trenérovi Bačinskému, ale mělo to svůj dopad také na vysílání reprezentantů v následujících letech, na další výjezdy do zemí „nepřátelských“ komunistickému režimu, tedy kapitalistických zemí. Mezinárodní konfrontace sil se právě v těchto časech omezovala na soutěže v rámci zemí socialistického bloku, kde nebyly politické důvody zákazu, spíše naopak. Takovou byla i mezinárodní kulturistická soutěž „Pohár Tribuny lidu“ ve Varšavě roku 1975. I přes opětovné zavedení tlaku na lavičce do programu kulturistických soutěží (návrat o 7 let nazpátek, potřeba dokazovat sportovní charakter kulturistiky) se konal v Topolčanech historicky první šampionát Slovenska v silovém trojboji (účastnili se zde jak bývalí, tak současní špičkový kulturisté). Od této doby píšou trojbojaři svou vlastní historii, ale vždy pod společnou základnou s kulturisty. Tlak na lavičce ovlivňoval výsledky kulturistických soutěží i v roce 1976 a protesty závodníků, že špičková forma vyrýsování těla nejde dohromady s maximálními silovými výkony, nebyly brány v potaz.

Na mistrovství ČSSR v Gottwaldově v kategorii do 169 cm porazil 1. Jiří Hovorka (Tesla Brno) renomovaného 2. Petra Tlapáka (KŽ Králův Dvůr) právě výkonem v tlaku, 3. místo Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně). Další výsledky: kategorie do 174 cm – 1. Petr Stach (Spartak Radotín), 2. Štefan Petřík (Slávia Komárno), 3. Anton Holíč (Fortuna Trnava), kategorie do 179 cm – 1. Petr Uriček (Fortuna Trnava), 2. Pavel Nesnídal (Slávia VŠ Plzeň, 3. Milan Popelka (Spartak Děčín), nad 179 cm – 1. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2. Vladimír Burda (Baník Lom), 3. Michal Čapla (Vinohrady Bratislava).¹⁰²

V roce 1976 byly vytyčeny cíle pro práci s mládeží (opět v „duchu“ dané doby). „*Maximální pozornost budeme věnovat práci s mládeží, která je nutností každého sportu a výběru*

¹⁰² Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

talentované mládeže. Ve spolupráci s radou učňovského dorostu budeme prohlubovat a zdokonalovat další ročníky soutěže „Hledáme nejsilnějšího učně“.“¹⁰³

Profesionalita, propracovanost a přístup k jednotlivým reprezentačním závodníkům měly spíše vzrůstající tendence. V reprezentaci se myslelo také na soustředění závodníků mimo závodní období.¹⁰⁴

Na ME 1976 zvítězili ve své kategorii do 165 cm: Petr Tlapák (celkem 11 závodníků) a nad 172 cm: Alois Pek (celkem 20 závodníků), což nám v soutěži družstev vyneslo dokonce druhé místo. Petr Stach byl poslán také na zkoušku na mistrovství světa v Montrealu, kde obsadil v silné konkurenci 4. místo. Již sedmý kongres IFBB, tradičně uspořádaný při MS rozhodl, že název Mr. Universe pro Mistrovství světa bude konečně nahrazen názvem World Amateur Bodybuilding Championships (Mistrovství světa) a že namísto tří výškových kategorií, budou od roku 1977 kategorie podle hmotnosti: lehká, střední a těžká.¹⁰⁵ Toto rozhodnutí je zlomové, co se týče hodnocení závodníků. Předcházeli mu dlouhé debaty, vyhodnocování a rozhodování. Nakonec bylo určeno, že hmotnostní kategorie lépe odrážejí proporcionalitu a rozvoj postavy, a že pro čisté porovnávání jednotlivých závodníků budou hmotnostní kategorie vhodnější.

V roce 1977 se konalo 5. mistrovství ČSSR v kulturistice juniorů. Po letech 1968–1972, kdy se tyto věkové kategorie zrušily, se v roce 1975 konalo jen krajské mistrovství a roku 1976 jen národní mistrovství Čech a Slovenska. Na mistrovství ČSSR mužů v Ostravě obsadili medailové pozice tyto závodníci: v kategorii do 169 cm – 1. Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně), 2. Jiří Hovorka (Tesla Brno), 3. Jozef Ferkodič (Fortuna Trnava), kategorie do 174 cm – 1. Petr Stach (Motorlet Praha), 2. Anton Holíč (Fortuna Trnava), 3. Karel Fenik (Tesla Brno), kategorie do 179 cm – 1. Peter Uriček (Fortuna Trnava), 2. Pavel Nesnídal (Slávia VŠ Plzeň), 3. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), kategorie nad 179 cm – 1. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2. Michal Čapla (Vinohrady Bratislava), 3. Bohuslav Mládek (Start Praha).¹⁰⁶

¹⁰³ *Kulturistika 1976*. Bratislava: Šport, 1976, s. 2.

¹⁰⁴ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹⁰⁵ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹⁰⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Zde je namístě zmínit něco o tehdejších kulturistickém oddílu Fortuna Trnava, který dominoval na kulturistických soutěžích tehdejší doby. „Oddíl Fortuna Trnava, který byl založen v roce 1973, dominoval nejen M-SR, ale i M-ČSSR mužů, z něho se proboujvalo sedm závodníků. Takový počet už nikdy víc v historii nebyl dosažen (3. Ferkodič, 6.Holec, 2. Holič, 7.Špajdel, 8.Hečko, 1. Uriček, 4. Just). Oddíl kulturistiky Fortuna, kterému od jeho vzniku v roce 1973 v Trnavě dělal předsedu i trenéra Peter Uriček, se stal v ČSSR postupně pojmem. V oficiálním žebříčku oddílů v ČSSR se oddíl Sandow Mariánské Lázně střídavě dlouhé roky bil o první a druhá místa, právě s oddílem Fortuna Trnava. Podobným fenoménem mezi oddíly kulturistiky na Slovensku byl oddíl Vinohrady Bratislava. Vinohrady už v 60. letech závodily v úspěšnosti s bratislavskými rivaly Lokomotiva/Milex Bratislava a košickými VSS. Tyto oddíly vychovaly množství mistrů ČSSR ve všech věkových kategoriích, ale i reprezentantů na úrovni Československa.

Reprezentace ČSSR absolvovala v roce 1977 ME a MS v Nimes, které se konalo ve stejném čase. V kategorii do 90 kg triumfoval Stach, Dantlinger v té stejné kategorii obsadil 3.místo, když nezvládl hmotnostní limit kategorie do 75 kg (kategorie do 80 kg nebyla).¹⁰⁷

Zde můžeme pozorovat jev, který přetrval na kulturistických podiích do dnešních dnů. Někomu hmotnostní kategorie sedí více (poměr tělesné výšky a hmotnosti, schopnost „nabalit“ na svou kostru co nejvíce množství svalové hmoty v proporcionální symbióze vůči své tělesné výšce) a někomu méně. Někteří závodníci musí pracně shazovat nabytou hmotu, aby se vešly do dané kategorie, protože na těžší kategorii nemají dostatečnou hmotnost a svalový rozvoj. V kategorii nad 90 kg vyhrál Alois Pek. Naše družstvo na ME zvítězilo. Druhý den se konalo MS a Dantlinger navázil do 75 kg, kde obsadil 5.místo. Stach získal bronzovou medaili a Pek skončil na 4. místě, což vyneslo družstvu ČSSR 3.místo.¹⁰⁸ Svědectví dr. Lud'ka Noska: *„Na ME a MS 1977 v Nimes ve Francii jsme nesměli startovat, pokud budou přítomni závodníci JAR (k postojí mnoha vlád i světových sportovních organizací, bojkotovat JAR kvůli politice apartheidu, se připojila i ČSSR). Jenže oni tam byli a já jsem jako státní trenér měl dle nařízení ČSTV za povinnost odstoupit ze soutěže. Ben Weider z toho byl nešťastný, Čechoslováci byli ozdobou soutěže, a tak jsme si zalezli do provazíště nad scénou a dohodli se, že do Prahy nepůjdou žádné výsledky, ve kterých bude*

¹⁰⁷ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹⁰⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

JAR zmíněná. Telekomunikační podmínky oné doby tento podvod umožnily, strach jsem ale měl z výpravy fandů, ve které byl vždy nasazen fízl státní bezpečnosti. Dopadlo to dobře, na ME a MS jsme získali 4 medaile a byl klid. “¹⁰⁹

Na dobových materiálech můžeme pozorovat, jak kulturistické orgány koexistují na základě určité tolerance ze strany státního zřízení, ovšem za cenu dokazování tělovýchovného přínosu kulturistiky nebo určitých „vedlejších“ aktivit, jako například již zmíněné soutěže o nejsilnějšího učeně nebo jednotlivé oddílové brigády. *„Rok 1977 byl pro kulturistiku významný a také jubilejním, 10. ročníkem mistrovství ČSSR v sportovní kulturistice mužů. Když připočítáme k tomuto pozitivnímu výsledku další skutečnosti, např. že téměř všechny kulturistické prostory si členové kulturistických oddílů budují a upravují sami, přičemž odpracovali tisíce brigádnických hodin, že kromě závodních činek si vše potřebné náradí a specializované náčiní vyrábějí svépomocí a že i navzdory krátkému období je dnes víc než 30 procent oddílů nositeli titulu „Vzorný oddíl“, můžeme s oprávněním konstatovat, že i československá kulturistika účinně přispívá k budování naší socialistické tělesné výchovy.* “¹¹⁰

Na MS v Acapulcu v roce 1978 reprezentovali ČSSR jen čeští závodníci: Dantlinger v kategorii do 80 kg obsadil 3.místo, Stach skončil za legendárním Tomem Platzom na 2.místě. Po zvolení Alexandra Bačinského za předsedu slovenského kulturistického svazu SUV ČSZTV doprovázel reprezentaci ČSSR už nový státní trenér – Luděk Nosek z Mariánských Lázní.

Na mistrovství ČSSR zůstaly osvědčené výškové kategorie, ale tlak v lehu už ze soutěží vypadl. V Komárně byly tyto výsledky: kategorie do 169 cm – 1.Petr Tlapák (KŽ Králův Dvůr), 2.Robert Dantlinger (Sandow Mariánské lázně), 3.Jiří Hovorka (Tesla Brno), kategorie do 174 cm – 1. Petr Stach (Motorlet Praha), 2.Libor Minařík (KPS Brno), 3. Anton Holič (Fortuna Trnava), kategorie do 179 cm – 1.Peter Uriček, 2. Štefan Just (oba Fortuna Trnava), 3.Milan Popelka (Spartak Děčín), kategorie na 179 cm – 1. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2. Bohumil Mládek (Start Praha), 3. Jan Hrubý (Fortuna Trnava). Tohoto šampionátu se zúčastnil dokonce i předseda kulturistického svazu NSR Albert Busek, který byl šéfredaktorem kulturistického časopisu „Sportrevue“. K úrovni mistrovství se vyjádřil ve smyslu, že byly po sportovní stránce nejlepší, jaké kdy viděl a jejich úroveň bude pro

¹⁰⁹ *MuscleandFitness* 2/2011. 2011, **XXI**.(242), s.130.

¹¹⁰ *Kulturistika 1977*. Bratislava: Šport, 1978, s. 1.

něho povzbuzením, aby i oni v Německu uspořádaly soutěže ještě lepší, a potvrdil, že nám právem patří nejvyšší místo v Evropě. Osobitou kapitolou byly i volné sestavy. Protože více kulturistů v ČSSR měli výjimečně estetické a originální sestavy, začalo se v Evropě otevřeně hovořit o československé kulturistické škole volných sestav.¹¹¹

Jednotliví závodníci věnovali nacvičování volných sestav velké úsilí. Československý reprezentant Petr Stach ve snaze o vylepšení své pohybové kultury začal dokonce spolupracovat s Karlem Bednářem, což byl docent na Akademii musických a divadelních umění. Byl to jinak Bob Divílek, který jako první v Československu dokázal dokonale skloubit svoji volnou sestavu s reprodukovanou hudbou.¹¹²

Volné sestavy závodníků se prováděly na hudbu. Ze začátku se o doprovodnou hudbu staral klavírista, od roku 1970 si každý závodník musel obstarat svůj vlastní hudební doprovod.¹¹³

Na mistrovství Slovenska tentokrát dominovali závodníci Fortuna Trnava, kde zvítězili ve svých kategoriích Holíč, Uriček a Hrubý a v kategorii do 169 cm Kramár. Velkým úspěchem renomovaného kulturistického oddílu Vinohrady Bratislava pod vedením Luďa Majora skončilo mistrovství ČSSR dorostu v Púchově, když jeho závodníci obsadily první místa ve všech soutěžních kategoriích.¹¹⁴

Rok 1978 a dílčí cíle Výboru kulturistického svazu ÚV ČSZTV se nesly opět v „duchu“ doby. *„Dynamický rozvoj naší společnosti přináší stále nové úlohy i pro tělesnou výchovu. Nároky na každou činnost stoupají. Proto je potřeba se zaměřit na skutečný vědecký přístup řízení, zvyšovat účinnost řídicí činnosti svazových orgánů na všech stupních, jejich zodpovědnost za zabezpečení rozvoje kulturistiky v souladu s celkovými plány organizace ČSZTV.“*¹¹⁵

Rok 1979 je pro slovenskou reprezentaci zásadní. Konečně se dostala do výběru reprezentace ČSSR na mezinárodním šampionátu. Nejdříve Anton Holíč obsadil v kategorii do 80 kg 3.místo na mistrovství světa v Columbuse (USA), za ním skončil na 4. místě Dantlinger a v kategorii nad 90 kg byl Veselý čtvrtý. Poté na mistrovství Evropy v Bruggách

¹¹¹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹¹² *MuscleandFitness* 1/2016. 2015, **XXVI.**(301), s.113.

¹¹³ *MuscleandFitness* 4/2012. 2012, **XXII.**(256), s.102.

¹¹⁴ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹¹⁵ *Kulturistika 1978*. Bratislava: Šport, 1979, s. 6.

(Belgie), se umístil Holič na 4.místě, v kategorii, kde Dantlinger zvítězil. V kategorii nad 90 kg bylo pořadí: 1.Hubert Metz (NSR), 2. Josef Veselý, 3. Peter Uriček (oba ČSSR). Naše výprava obsadila v soutěži družstev 2.místo.

Na mistrovství ČSSR mužů v Ostravě byly tyto výsledky: kategorie do 169 cm – 1. Petr Tlapák(KŽ Králův Dvůr), 2. Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně), 3. Jan Chodníček (Meochema Přerov), kategorie do 174 cm – 1. Anton Holič (ČSPD Komárno), 2. Libor Minařík (KPS Brno), 3. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), kategorie do 179 cm – 1. Peter Uriček, 2. Štefan Just (oba ČSPD Komárno), 3. Miloš Šnajdr (Vinohrady Bratislava), kategorie nad 179 cm – 1. Josef Veselý (Meochema Přerov), 2. Jiří Mráček (RH Přerov), 3. Bohumil Mládek (Start Praha). Po odchodu Petra Stacha z aktivní závodnické činnosti a dočasnému přerušení činnosti Aloisem Pekem, se kromě 197 cm vysokého obra z Přerova Veselého objevily dvě výrazné nabídky do reprezentačního týmu ČSSR – Libor Minařík a Miroslav Jastrzebski. V tomto roce, na základě dobrých vztahů s Albertem Buskem, byli naši závodníci pozváni i na mistrovství Německé spolkové republiky do Mnichova, jako hosti na exhibici.¹¹⁶

V roce 1979 měla kulturistika sice svou pozici již pevně usídlenou v základech tělovýchovného systému, ale její smysl se musel nadále dokazovat. *„Československá kulturistika již vyrostla z dětských střevíčků. Pevná organizační struktura od okresních přes krajské svazy, dobře pracující výbory svazů obou republik zastřešené Výborem svazu kulturistiky ÚV ČSTV, zaběhnutý systém soutěží s velmi dobrou organizační a společenskou úrovní včetně vyškoleného kádru trenérů a rozhodčích, nám dávají záruku pro další úspěšnou činnost. Stále však jsou slyšet pochybovačné hlasy, pozastavujících se nad smyslem a účelem kulturistiky.“*¹¹⁷

¹¹⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹¹⁷ *Kulturistika 1979*. Bratislava: Šport, 1980, s. 5.

7 Kulturstika na našem území v 80. letech

7.1 1. polovina – 80. léta

Kulturstika v 80. letech již byla rozšířenější, než tomu u nás bylo v minulosti. Pro toto období je typická již určitá forma emancipace tohoto fenoménu a částečné přiblížení se její západní podobě. Povědomí běžných lidí o kulturstice již nebylo pouze prázdným pojmem, ale můžeme o něm do jisté míry hovořit. Kulturstika se rozšiřuje i o její ženskou modifikaci a dostává se tak částečně i k ženám. Co se však týče kvalitní stravy a potravinových doplňků, nebyla situace o mnoho lepší (jak vypráví ve svých pamětech přední československý kulturista Libor Minařík - když přišel jako jediný kulturista v historii do atletického klubu Dukla, nebyl schopný ve zdejší jídelně nic vhodného najít, protože se zkrátka nepočítalo, že by sportovci mohli jíst dietně), situace se postupně zlepšovala (např. v 80. letech začínají na našem území fungovat tuzexové potravinové prodejny *Eso*, kde se daly sehnat kvalitnější potraviny).¹¹⁸

Nicméně dostupnost dnes již „běžných“ věcí pro lidi, věnující se této činnosti, stále nebyla na příliš vysoké úrovni (např. soutěžní barvy si kulturisté vlastnoručně míchali, známý byl postup s potravinářským barvivem rozpuštěném v Alpě apod.), doplňky stravy pro běžného člověka byly nepoživatelné a často způsobovaly průjem a kvalitní potraviny se nekupovaly, ale obstarávaly přes známe.¹¹⁹

Mezinárodní trend přináší v 80. letech již pevné rozdělení na profesionální a amatérskou větev kulturstiky ve federaci IFBB. Tato federace zároveň získala dominantní postavení v kulturistickém prostředí (což se u nás nějakým zvláštním způsobem neprojevovalo, protože u nás profesionální větev ve své podstatě neexistovala).¹²⁰

Na počátku 80. let jsme již zvyklí, koukat se na fenomén kulturstiky skrz medailová umístění ze zahraničí. Ve státní reprezentaci náleží k sportům nejvíce úspěšným a každý

¹¹⁸ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s.230. ISBN 978-80-903973-8-5.

¹¹⁹ Kolektiv autorů. *Ročenka kulturstiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 281. ISBN 978-80-905685-0-1.

¹²⁰ Kolektiv autorů. *Ročenka kulturstiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 156. ISBN 978-80-905685-0-1.

další rok naši kulturisté dokazují, že československá reprezentace má nejlepší evropský tým i v silné mezinárodní konkurenci.¹²¹

Osmdesátá léta začala pro slovenské závodníky velice úspěšně. Výsledky ME 1980 v Bruggách, Anton Holíč v kategorii do 80 kg, Peter Uríček v kategorii nad 90 kg, oba zlatí. Další reprezentanti ČSSR skončili takto: Robert Dantlinger druhý za Antonem Holíčem, Libor Minařík druhý za Fullerem (VB). Poprvé se v historii ME představili také junioři ve dvou kategoriích a Jozef Grolmus skončil druhý v kategorii do 75 kg. Československo se stalo jasným vítězem ze soutěží jednotlivých zemí.¹²²

Zajímavá skutečnost o MS z roku 1980 na Filipínách, která poukazuje na tehdejší poměry v československém kulturistickém svazu, a podává také celkový dobový obraz o fungování sportu v tuzemsku: „*Start na Filipínách se pravděpodobně z finančních důvodů (což byla jedna z typických formulací nadřízeného orgánu pro neschválení výjezdu) neplánoval.*“¹²³ Nicméně Dr. Luděk Nosek, delegát kongresu IFBB, reprezentační trenér a mezinárodní rozhodčí „provezl“ na MS Roberta Dantlingera. „*Ano, Robert v Manile byl a jeho start jsem zařídil já. Přiletěl se závodníky Švýcarska, bez technického souhlasu svazu. Byl to risk, který nám vyšel.*“¹²⁴

Mistrovství ČSSR mužů 1980 v Puchově se konalo poměrně za dramatických okolností. Diváci, vzhledem k menší kapacitě sálu, věděli, že vstupenky již nedostanou, prolomili vstupní stěnu haly a tímto způsobem si sami, zaujímajíc i místa na stání v uličkách, navýšili kapacitu hlediště. Výsledky: kategorie do 169 cm – 1. Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně), 2. Bohumil Divílek (Tesla Brno), 3. Jozef Filip (ZŤS Košice), kategorie do 174 cm – 1. Libor Minařík (KSB Brno), 2. Anton Holíč (ČSPD Komárno), 3. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), kategorie do 179 cm – 1. Peter Uríček (ČSPD Komárno), 2. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), 3. Štefan Just (ČSPD Komárno), kategorie nad 179 cm – 1. Josef Veselý (Meochema Přerov), 2. Milan Rolinec (ŽS Spišská Nová Ves), 3. Ján Hrubý (ČSPD Komárno).

¹²¹ SOMMER, Jiří. *Malé dějiny sportu, aneb, O sportech našich předků--: sportování ve znamení býčích rohů, jak to vypadalo v Olympii, gladiátorské hry, Artušovské hry, lov jako sport, rodí se fotbal, hry gentlemanů, moderní olympijské hry*. Olomouc: Fontána, 2003, s. 213. ISBN 80-733-6116-7.

¹²² Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹²³ *MuscleandFitness* 11/2012. 2012, **XXII.** (263), s.113

¹²⁴ *MuscleandFitness* 11/2012. 2012, **XXII.** (263), s.113

V Nitře se konal již 15. ročník soutěže o Pohár časopisu Trenér absolutní vítěz – Otsus (kategorie do 174 cm), další vítězové – Grolmus, Just a Mráček. Po šestnácti letech práce v různých funkcích na nejvyšší úrovni v kulturistickém svazu se Alexandr Bačinský rozloučil a ohlásil pracovní odchod. Novým předsedou výboru svazu kulturistiky SUV ČSZTV byl zvolený Eugen Becz.¹²⁵ Alexandr Bačinský poté emigroval do Kanady a následně do Německa.

Mistrovství ČSSR mužů v roce 1981 se konalo v Příbrami. V nejnižší kategorii do 169 cm, se objevili závodníci z nastupující mladé generace na medailových postech: 1. Josef Rakyta (Slavoj Bruntál), 2. Rostislav Bartas (Let Kunovic), 3. Peter Grolmus (Vinohrady Bratislava). Již tradiční souboj v kategorii do 174 cm o první místo se odehrál mezi Liborem Minaříkem a Antonem Holíčem, opět ve prospěch závodníka z Brna, na třetím místě skončil stále se zlepšujícím Miroslav Jasrtzebski. „Tradiční“ pořadí bylo i v kategorii do 179 cm: 1. Peter Uriček, 2. Štefan Just (oba Fortuna Trnava), 3. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně). V životní formě soutěžící Jiří Mráček (RH Přerov) zvítězil nad reprezentantem Josefem Veselým (Meochema Přerov), třetí skončil Milan Rolinec (ŽS Sp.N.Ves). Druhá garnitura reprezentace dostávala možnosti na mezinárodních soutěžích, jakou byla i soutěž v Rumunsku, „Trofeul Dacia“ v Oradei, nazývaná jako Pohár socialistických zemí v kulturistice. Zvítězil Štefan Just, druhé místo získal Jozef Grolmus, třetí Milan Rolinec.

V reprezentaci na nejvyšší úrovni jsme pokračovali skvělými výsledky, na ME v Londýně vítězstvím v soutěži zemí. Zlaté medaile získaly: Anton Holíč (kategorie do 80 kg) i Libor Minařík (kategorie do 90 kg), Josef Veselý obsadil 2. místo v kategorii nad 90 kg.

MS 1981 se konalo v Káhiře. Naše reprezentace pod vedením Jaroslava Veselého, získala dvě bronzové medaile – Anton Holíč, Josef Veselý, Libor Minařík obsadil 4.místo. V družstvech jsme dosáhli na třetí místo. Poprvé je kulturistika mužů a žen zařazena jako oficiální sport na 1. Světových hrách v Kalifornii.¹²⁶ To představovalo zásadní událost pro kulturistiku jakožto sportovní odvětví. Konečně se široká veřejnost mohla poměrně snadno dostat ke závodní formě kulturistiky a kulturistika byla zařazena do skupiny sportů, které by se teoreticky někdy v budoucnu mohly dostat na OH.

¹²⁵ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹²⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Mistrovství ČSSR v roce 1982 uspořádala TJ Fortuna Trnava. Svůj soutěžní návrat ohlásil Alois Pek a svedl velice těsný souboj s již renomovaným reprezentantem Veselým. Výsledky šampionátu: kategorie do 169 cm – 1.Jozef Grolmus (Vinohrady Bratislava), 2. Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně), 3. Jan Karas (Elitex Nitra), kategorie do 174 cm – 1. Libor Minařík (KPS Brno), 2. Anton Holíč (Fortuna Trnava), 3. Štefan Halas (Drátovna Hlohovec), kategorie do 179 cm – 1.Peter Uriček, 2.Štefan Just (oba Fortuna Trnava), 3. Jaroslav Kulovaný (Sigma Opava), kategorie nad 179 cm – 1.Josef Veselý (Meochema Přerov), 2. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 3. Jiří Mráček (RH Přerov).

Na MS v Bruggách obsadili naši reprezentanti shodně 4.místa ve svých kategoriích: Anton Holíč, Libor Minařík i Alois Pek, v jehož kategorii zvítězil legendární Lee Haney. V tomto roce dostali závodníci i možnost výjezdu do Švýcarska na Grand Prix Ženevy, kde kromě Aloise Peka soutěžili i slovenští závodníci: Anton Holíč s Peterem Uričkem i s juniorem Lakatošem.

Nejlepší kulturisti Evropy se sešli v roce 1983 v švédském Malmö, aby bojovali o cenné kovy. Naše malá výprava vybojovala zlatou medaili v soutěži družstev. Další zlatou získal Anton Holíč, bronzovou Robert Dantlinger (oba v kategorii do 80 kg) i Alois Pek (kategorie do 90 kg). MS, které se konalo v Singapore, jsme se nezúčastnili, zřejmě z důvodů nedostatku financí kulturistického svazu.

Mistrovství ČSSR 1983 se konalo v Jihlavě. Výsledky: kategorie do 169 cm – 1.Anton Šaray (TS Topolčany), 2. Jozef Rakyta (Slavoj Bruntál), 3. Jozef Filip (ZŤS Košice), kategorie do 174 cm – 1. Libor Minařík (KPS Brno), 2.Anton Holíč (Fortuna Trnava), 3. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), kategorie do 179 cm – 1.Štefan Just (Fortuna Trnava), 2.Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), 3. Jaroslav Kulovaný (Sigma Opava), kategorie nad 179 cm: 1.Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2.Jiří Mráček (RH Přerov), 3.Milan Rolinec (ŽS Sp.Nová Ves).

Na ME 1984 v Haagu cestovali pouze tři závodníci: Alois Pek (kategorie nad 90 kg), Miroslav Jastrzebski (do 80 kg) – získaly zlaté medaile, Uriček startoval v kategorii do 90 kg, kde obsadil 5.místo. Soutěž družstev jsme již tradičně vyhráli a v kategorii do 90 kg zvítězil Jozef Grolmus, závodící již za Německo.¹²⁷ Josef Grolmus se přidal k dalším zástupcům tohoto sportu, kteří emigrovali z Československa a od roku 1984 závodil za Německo.

¹²⁷ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Po ME uspořádali v Košicích mistrovství ČSSR, s těmito výsledky: kategorie do 169 cm – 1. Robert Dantlinger (Sandow Mar. Lázně), 2. Anton Šaray (TS Topolčany), 3. Jozef Filip (ZŤS Košice), do 174 cm – 1. Libor Minařík (Dukla Praha), 2. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), 3. Anton Holíč (Fortuna Trnava), do 179 cm – 1. Peter Uriček (Fortuna Trnava), 2. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), 3. Jaroslav Kulovaný (Spartak Třebíč), nad 179 cm – 1. Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), 2. Milan Rolinec (Geolog Spiš. Nová Ves), 3. Peter Molnár (Elitex Nitra). MS v Las Vegas bylo pro naši reprezentaci opět finančně nedostupné.¹²⁸ V momentě, kdy se MS konalo v některé vzdálené destinaci nebo v politicky „závadné“ oblasti, byla poměrně vysoká pravděpodobnost, že se naše reprezentace na MS nepodívá.

7.2 2. polovina – 80. léta

V roce 1985 se konalo MS mužů ve Švédsku. Byla to i pro naši reprezentaci dostupná destinace, a tak se ho zúčastnili naši tři nejlepší kulturisti: Libor Minařík v kategorii do 90 kg a Miroslav Jastrzebski v kategorii do 80 kg získaly bronzové medaile a Alois Pek, v kategorii nad 90 kg, obsadil 6. místo. Na kongrese IFBB byla za nového člena přijata Čína a Rafael Santonja byl jmenován výkonným asistentem prezidenta Bena Weidera.

Na ME v Madridu jsme vyslali pouze dva závodníky, oba startovali v kategorii do 80 kg: Miroslav Jastrzebski zvítězil a Anton Holíč byl čtvrtý. Ukázal se problém generační výměny, když se omluvili Pek a Minařík, Veselý emigroval do Německa a Dantlinger ukončil aktivní sportovní činnost. Uriček ze zdravotních důvodů bohužel ukončil závodní činnost.

Na mistrovství ČSSR mužů v Českých Budějovicích byly tyto výsledky: kategorie do 169 cm – 1. Anton Šaray (TS Topolčany), 2. Jozef Filip (IAMES Kežmarok), 3. Ondřej Žemba (Agrostav Poprad), do 174 cm – 1. Libor Minařík (KPS Brno), 2. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), 3. Ján Kus (ZŤS Košice), do 179 cm: 1. Jaroslav Kulovaný (Spartak Třebíč), 2. Luboš Matejíčka (ES Nové Zámky), 3. Rudolf Kordoš (Vinohrady Bratislava), nad 179 cm – 1. Milan Rolinec (Geolog Sp. Nová Ves), 2. Peter Molnár (Strojár Nitra), 3. Miroslav Libíč (Vinohrady Bratislava).¹²⁹

¹²⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹²⁹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Cíle vytyčené v první polovině 80.let spočívaly hlavně v důrazu na masivní rozvoj kulturistiky. „*Kulturistika jako moderní pohybová aktivita se těší nemalému zájmu všech věkových skupin naší populace díky vysoké účinnosti procesu všestranného posilování organismu a formování postavy, a přitom poměrně malé materiální náročnosti. Jako mladé sportovní odvětví může při rozšiřování masové základny Československého svazu tělesné výchovy v duchu závěrů jeho VI. Sjezdu sehrát významnou úlohu. Napovídá tomu progresivní růst členské a organizační základny. Stav v roce 1984: Členská základna – 10 568, oddíly – 337, cvičitelé a trenéři – 1022, rozhodčí – 304.*“¹³⁰

Zajímavou skutečnost lze pozorovat na způsobu, jakým se ke kulturistice v 80. letech stavěla společnost, například umělci. Pro ilustraci lze uvést: „*Kulturistika byla sport, jenž nejméně zapadal do představy socialistického člověka-stachanovce, který sice dře, ale nijak nevyčnívá z davu, tedy je buď vyzáblý jako Zátopek, nebo pneumatikový jako Fibingerová, ale nikdy nesmí připomínat antickou sochu, neboť by mezi šedivým davem vyčníval jako něco příliš estetického. Zajímavé je, jak tento negativní pohled na kulturistiku coby vrcholně neúčinnou činnost přejímali třeba i umělci stojící v ironické opozici vůči režimu, jako byl třeba Tomáš Vorel ve svém krátkometrážním filmu „To můj Láďa“ (1981), kde ukazuje, že na dotyčného svalovce musí držet jeho nebohá manželka, která se s taškami z nákupů natahává víc než on s železem v posilovně.*“¹³¹

Rok 1986 byl pro nás zajímavý z toho, důvodu, že ME bylo pořádáno v sousední „spřátelené“ zemi, a tak se náš reprezentační výběr nemusel starat o složité cestování či zajišťování vhodných podmínek pro závodníky a mohl se plně soustředit na sportovní výkon. ME v kulturistice mužů se poprvé v historii konalo v roce 1986 v socialistickém státě, v polské Varšavě. Největší překvapení přichystali domácí závodníci, kteří získali po jedné zlaté, stříbrné i bronzové medaili a zvítězili v soutěži družstev. Dvojice našich reprezentantů Miroslav Jastrzebski a Ján Kus, získali v kategorii do 80, resp. do 90 kg 4.místa. Jediný závodník, který ukázal, že je schopný úspěšně reprezentovat mezi světovou špičkou byl v roce 1986 Libor Minařík, který startoval MS v Tokiu 1986 sám a získal stříbrnou medaili. IFFB konečně schválila dopingové kontroly na MS.¹³² Pohled na doping je ve sportovní

¹³⁰ *Kulturistika 1985*. Bratislava: Šport, 1986, s. 3.

¹³¹ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s. 222. ISBN 978-80-903973-8-5.

¹³² Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

kulturistice lehce zavádějící. Co se týče amatérských závodníků, dopingové kontroly přetrvávaly do dnešních dnů (oficiálně by měl být testován na doping každý medailista z MS i ME, ale v praxi to mnohokrát vypadá jinak), ovšem u profesionálních závodníků federace IFBB byly postupem času dopingové kontroly úplně zrušeny. Je to bohužel negativní trend, kterým se profesionální oblast kulturistiky vydala (částečně je dána touhou dnešních fanoušků kulturistiky vidět stále větší a větší svalové objemy, bez zachování symetrie a svalové estetiky, která byla právě tak příznačná pro profesionální závodníky z 70. či 80 let minulého století).

V roce 1986 byl nevhodně zvolen termín mistrovství ČSSR mužů – měsíc po ME: kategorie do 169 cm – 1.Onřej Žemba (Agrostav Poprad), 2.Anton Šaray (TS Topolčany), 3. Miloš Pavlů (KPS Brno), kategorie do 174 cm – 1.Ján Kus (ZŤS Košice), 2. Pavol Jablonický (Spartak Hradec Králové), 3. Libor Minařík (jmenovec brněnského Minaříka, VŠ Plzeň), kategorie do 179 cm – 1.Jaroslav Kulovaný (Spartak Třebíč), 2. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), 3.Rudolf Kordoš (Vinohrady Bratislava), kategorie nad 179 cm: 1.Milan Rolínek (Geolog Sp.Nová Ves), 2.Peter Molnár (Lokomotiva Rim. Sobota), 3. Jiří Bednář (TŽ Třinec).¹³³

Československý kulturistický svaz v druhé polovině 80.let bilancoval a snažil se určitým způsobem zlepšit sávající podmínky pro závodníky. Již tehdy, v roce 1984, se upozorňovalo na určité specifické zákonitosti tohoto sportovního odvětví, navrhovala se opatření k plynulému zachycení jeho úspěšného vývoje. Mezi předpoklady úspěšného rozvíjení kulturistiky patří zakládání nových posiloven, pružná reakce na vyvíjená cvičební nářadí, náčiní a přístroje a zajištění jejich výroby. V úzké návaznosti s tím jde i zajištění plnohodnotné bílkovinné stravy, lehce dostupné v obchodní síti. S těmito problémy se naši závodníci museli potýkat neustále. A nejednalo se o samoučelné aspekty, ale o aspekty s celostátním dosahem, a to jak zdravotním, tak hospodářským.¹³⁴

ME mužů roku 1987 se konalo v Essenu a za ČSSR byli nominováni: Miroslav Jastrzebski a Anton Holič v kategorii do 80 kg, Pavol Jablonický do 90 kg a Ján Kus nad 90 kg. Jako náhradník výpravy byl vybrán Jan Černý v kategorii do 80 kg. Státní trenér Nosek popisuje události, které vedly k odvolání Jana Kusa ze soutěže takto: „*Všichni naši závodníci splnili*

¹³³ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹³⁴ *Kulturistika 1986*. Bratislava: Šport, 1987, s. 3-4.

*hmotnostní limit a byli zapsáni do jednotlivých kategorií. Druhý den vrchní rozhodčí Blommaert počkal až soutěž začnou tři, z našich závodníků v kategorii do 80 kg a až potom se obrátil na vedení výpravy, kterého z dvou zbývajících závodníků (Jablonického anebo Kusa) odvoláme ze soutěže, protože prý jen čtyři můžou soutěžit. Jablonický byl už těsně před nástupem na podium, byla ještě naděje protestem všechno zvrátit, ale marně...Naše výprava tedy odvolala ze soutěže Kusa, přestože měl v kategorii nad 90 kg velkou naději na vítězství. Vedení naší výpravy se odvolalo na tehdy platná pravidla IFBB, ale zřejmě si špatně vyložilo pravidla, samozřejmě s hlavní vinou organizátora, který neměl 5 závodníků z jedné země prezentovat.*¹³⁵

V kategorii do 80 kg zvítězil Mirek Jastrzebski, Anton Holíč byl třetí a „náhradník“ Jan Černý skončil na 10.místě. Pavol Jablonický potom svým vítězstvím v kategorii do 90 kg potvrdil i vítězství družstva ČSSR.

Na MS 1987 v Madridu startovalo naše kvarteto reprezentantů. V kategorii do 80 kg skončil Miroslav Jastrzebski na 6.místě a Anton Holíč až na 8.místě. V kategorii do 90 kg jasně dominovali naši závodníci: Pavol Jablonický bral zlato a Libor Minařík stříbro. Byla to historicky první zlatá medaile závodníka ČSSR na světovém šampionátu.

Mistrovství ČSSR 1987 v Uherské Hradišti v kulturistice mužů bylo poprvé obohaceno i o šampionát žen. V kategorii žen do 52 kg zvítězila Zuzana Kořínková (PS Žilina), v kategorii nad 52 kg vyhrála Irena Bílá (Start Praha). Mezi muži v kategorii do 169 cm bylo pořadí: 1. Peter Dudarec (Sandow Mar. Lázně), 2. Anton Šaray (TS Topolčany), 3. Marián Prekop (Gumárne Púchov). V kategorii do 174 cm si medaile rozdělili závodníci takto: 1. Pavol Jablonický (Spartak Hradec Králové), 2. Ján Kus (ZŤS Košice), 3. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov). V takto reprezentanty nabitě kategorii skončil Holíč až čtvrtý. Je paradoxní, že od roku 1977 se na ME a MS soutěží v hmotnostních kategoriích, ale u nás jsme se stále drželi kategorií výškových, což samozřejmě jen komplikovalo situaci při nominaci reprezentace. V kategorii do 179 cm byly tyto výsledky: 1. Jan Černý (Sandow Mar. Lázně), 2. Jaroslav Kulovaný (Spartak Třebíč), 3. Rudolf Kordoš (Vinohrady Bratislava) a v kategorii nad 179 cm: 1. Jiří Bednář (TŽ Třinec), 2. Peter Molnár (Lok. Rimavská Sobota), 3. Jiří Mráček (RH Přerov).¹³⁶

¹³⁵ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹³⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Bilance k roku 1987: V roce 1987 máme 348 registrovaných oddílů s 12 000 členy, 1 116 trenérů, 327 rozhodčích. A pokud jde o mezinárodní úspěchy, pak máme své zástupce v mezinárodní federaci IFBB a od roku 1975 jsme získali celkem sedm titulů mistrů Evropy. Na ME a MS jsme získali celkem 25 zlatých, 10 stříbrných a 19 bronzových medailí, tedy celkem 54 medailových umístěních.¹³⁷

V roce 1988 se ME mužů konalo v Lisaboně. Přestože se soutěžilo podobně jako na MS už v pěti hmotnostních kategoriích, my jsme obsadili jen kategorii do 80 kg, kde Miroslav Jastrzebski získal už svoji čtvrtou zlatou medaili z ME a nováček Peter Dudarec získal bronz.

Na MS do Brisbane v Austrálii byl vyslaný jen Pavol Jablonický se svým osobním a novým státním trenérem v jedné osobě Pavlem Zobačem. Získal již svoji druhou zlatou medaili, tentokrát v kategorii nad 90 kg.

Mistrovství ČSSR mužů a žen v Topolčanech bylo poznamenáno neúčastí více reprezentantů a špičkových závodníků (ať už z důvodu tréninku spíše na mezinárodní soutěže nebo nastupující generační obměny). Anton Holič skončil ve své kategorii až čtvrtý a ukázalo se, že to byla jeho poslední soutěž. Anton Holič zůstal nejúspěšnějším slovenským kulturistou, se ziskem tří zlatých medailí a jedné bronzové z ME, dvou bronzových z MS a více umístěních ve finále. Výsledky M-ČSSR: kategorie do 169 cm – 1. Peter Grolmus (PS Bratislava), 2. Oto Falis (ZŤS Košice), 3. Jaroslav Sukup (MEZ Brumov), do 174 cm – 1. Miroslav Jastrzebski (AZ Havířov), 2. Jaroslav Bednarčík (Baník Stříbro), 3. Štefan Halás (Drátovna Hlohovec), do 179 cm – 1. Lubomír Javor (Fortuna Trnava), 2. Vladimír Semerád (Motorlet Praha), 3. Libor Minařík (VTJ Čes. Budějovice), nad 179 cm – 1. Jiří Mráček (RH Přerov), 2. Peter Molnár (Lokomotiva Rim. Sobota), 3. Jiří Bednář (TŽ Třinec), kategorie žen do 52 kg – 1. Zuzana Kořínková (PS Žilina) a nad 52 kg – 1. Zuzana Vonsová (Družstevník Valča).¹³⁸ Zajímavostí je, že zatímco u mužů stále převládaly výškové kategorie, u žen bylo rovnou zavedeno rozhodování na základě hmotnostních kategorií.

Po odchodu plejády našich kulturistů z konce sedmdesátých a osmdesátých let, kteří „vyučovali Evropu“ ve volných sestavách a metodice tréninku, jako byl Stach, Tlapák, Dantlinger, Holič, Uriček, Jastrzebski, odešel Jablonický mezi profesionály, a tak zůstali jen Minařík a Pek (který měl už zenit výkonosti za sebou). Museli jsme vsadit na nová jména a

¹³⁷ *Kulturistika 1987*. Bratislava: Šport, 1988, s. 4.

¹³⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

na ME v Oslo 1989 se ukázali v dobrém světle. Miloš Pavlů obsadil v kategorii do 65 kg 4. místo, Marián Prekop v kategorii do 70 kg 2. místo, Peter Dudarec v kategorii do 80 kg zopakoval 3.místo z roku 1988 a zkušený Libor Minařík podlehl jen Polákovi Daskiewiczovi a získal stříbro. Zuzana Kořínková s přehledem zvítězila v kategorii do 52 kg, čímž zabezpečila našemu týmu 3.místo v soutěži družstev. Na MS v Paříži se nepochopitelně našlo místo jen pro veterána Aloise Peka, který obsadil 6.místo.

Na mistrovství ČSSR 1989 v Třinci byly výsledky jednotlivých kategorií: do 169 cm – 1.Ondřej Žemba (Agrostav Poprad), 2. Petr Dudarec (Mar. Lázně), 3. Marián Prekop (Gumárna Púchov), do 174 cm – 1. Libor Minařík (KPS Brno), 2. Štefan Halás (Drátovna Hlohovec), 3. Jaroslav Bednarčík (IS Bán. Bystrica), do 179 cm – 1. Jaroslav Kulovaný (Tj. Třebíč), 2.Lubomír Javor (Fortuna Trnava), 3. Vladimír Semerád (Motorlet Praha), nad 179 cm – 1. Petr Molnár (Lokomotiva Rim. Sobota), 2. Jiří Bednář (TŽ Třinec), 3. Zoran Petrič (Start Praha), ženy do 52 kg – 1. Zuzana Kořínková (PS Žilina), nad 52 kg – 1. Marta Kostková (Vinohrady Bratislava).¹³⁹

¹³⁹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

8 Kulturstika na našem území v 90. letech

8.1 1. polovina – 90. léta

Pohled na kulturistiku a její celkovou organizaci v 90. letech prošel zásadní změnou. Vzhledem k historicko-společenským faktorům a celkové změně naší společnosti a státního zřízení došlo i na kulturistickém poli k zásadnímu vývoji.

V 90. letech, po pádu železné opony, na našem území logicky dochází ke změně fungování fitness průmyslu a chápání kulturistiky jako takové. Se změnou životního stylu jednotlivých lidí a jejich potřeb se zároveň mění pohled na kulturistiku a její využití. Již nefunguje jako okrajový typ sportu, ale pomalu a jistě začíná pronikat do přípravy a tréninku jednotlivých sportovních odvětví. Začíná fungovat na bázi průpravy pro další druhy sportů.¹⁴⁰ „Vzniká velké množství klubů, gymů, fit center na komerční bázi, tedy pro veřejnost, ale mnohé z nich vychovávají i kvalitní závodníky.“¹⁴¹

Tento fakt byl dříve nemyslitelný. Posilovny byly zprvu jen pro muže, později částečně i pro ženy, ale hlavně sloužili výhradně pro své členy. Když chtěl člověk cvičit v dobře vybavené posilovně, musel být jejím členem a projít přijímacím konkurzem, které se do jednotlivých klubů pořádaly. Bylo tedy poměrně obtížné dostat se do dobře vybavené posilovny pravidelně, pokud jste nebyli jejím členem či přímo závodníkem. Ve větších městech, kde dominovaly dlouhé roky ty stejné oddíly se postupně formuje více subjektů a otvírají se i v malých městech anebo na vesnicích.

V kontrastu s tímto jevem vzniká v 90. letech velké množství nových posiloven, kam může zajít kdokoliv. Příliv nového druhu zboží (oblečení, potravinové doplňky, cvičební pomůcky) je značný. Na počátku 90. let začala postupná změna i jednotlivých dílčích oblastí kulturistiky. Tento jev se nevyhnul ani organizační struktuře fungování jednotlivých kulturistických klubů nebo vycházení tematicky zaměřených periodik. Po roce 1989 fitness centra mohou (ale nemusí) být organizována ve Svazu kulturistiky a fitness ČR. Tím postupně zaniknul i jednotný systém školení trenérů, vznikla řada soukromých trenérských

¹⁴⁰ 518, Vladimír a VESELÝ Karel. *Kmeny: současné městské subkultury*. V Praze: Bigg Boss, 2011, 517 s. ISBN 978-80-903973-2-3.

¹⁴¹ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

škol, vychází několik specializovaných časopisů, z nichž nejznámější je Muscle and Fitness, Svět kulturistiky.¹⁴²

„Boom“ kulturistiky na našem území, konečně „dovolil“, aby k nám pomalu mohly pronikat jednotlivé mezinárodní trendy. Mezinárodní rozvoj kulturistiky (včetně jejich dílčích faktorů jako doplňky, oblečení, posilovací stroje, potraviny) zapříčinil příliv nového zboží na naše území a nový typ služeb (posilovny, trenérské školy). Celosvětové trendy se tak postupně dostávají i k nám (i když s určitým zpožděním).

Sametová revoluce změnila nejen společenské zřízení, ale i státní uspořádání, čímž se z Československé socialistické republiky stala Česko-Slovenská federativní republika. Na ME 1990 mužů a žen v Leningradě získal slovenský závodník Peter Grolmus zlatou medaili v kategorii do 65 kg. Další umístění závodníků ČSFR: Marián Prekop – 7.místo (do 70 kg), Jaroslav Kulovaný – 12.místo (do 90 kg). Alois Pek zakončil svoji kariéru 6.místem v kategorii nad 90 kg a Eva Sukupová získala zlato v kategorii žen do 52 kg. Zuzana Kořínková získala historicky první zlatou medaili na MS v Mexiko city, v kategorii do 52 kg. Po tomto úspěchu přešla do tábora profesionálek, kde absolvovala více pohárových soutěží i se startem na Ms.Olympia. Na MS mužů v Kuala Lumpur dostali kromě Pavla Grolmuse (obsadil 7 místo v kategorii do 65 kg) šanci i nováčci Štefan Orosz (do 70 kg) a Jaroslav Bednarčík (do 90 kg), kteří se však nedostali do semifinále.¹⁴³

Mistrovství ČSFR proběhlo na Slovensku a znamenalo milník, v přístupu svazu, k jednotlivým kategoriím (konečně zavedení hmotnostních kategorií, podle platných pravidel IFBB, které nahradily kategorie výškové). „*Dne 14.dubna 1990 se ve sportovní hale v Banské Bystrici sešel výkvět české a slovenské sportovní kulturistiky, aby si rozdělil osm titulů mistrů a mistryň ČSFR, poprvé podle pravidel IFBB.*“¹⁴⁴ Vývoj jednotlivých soutěžních kategorií v kulturistice má svou osobitou kontinuitu. Zatímco v minulosti se soutěžilo ve výškových kategoriích postupem času se přešlo na kategorie hmotnostní. Jednotlivé kategorie nejde generalizovat, mají svůj vývoj a platí, že i v dnešní době vznikají nové kategorie (nicméně „klasické“ kategorie v soutěžní kulturistice zůstávají poměrně stálé).

¹⁴² STACKEOVÁ, Daniela. *Fitness – Trendy a Perspektivy*. Praha, 2003. Univerzita Karlova Praha, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Katedra Psychologie, pedagogiky a didaktiky sportu, s. 2.

¹⁴³ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹⁴⁴ *Kulturistika 1990*. Bratislava: Šport, 1991, s. 10.

V 90. letech docházelo na půdě Česko-slovenského kulturistického svazu k hodnocení jednotlivých závodních oblastí a bilancování. „V poslední době se sportovní výkonost naší kulturistiky ve všech kategoriích výrazně zlepšuje. Přesto však ve srovnání s mezinárodní úrovní došlo v posledních čtyřech letech k určité stagnaci, která je patrná z nižších umístění v soutěži družstev. Závěrem lze říci, že talenty máme. Je jich sice málo, ale o to více je třeba se jim věnovat. Vždyť naším největším soupeřem se nám stávají závodníci ze SRN, kteří se ještě před 12 lety učili od nás. A dnes mají v každé kategorii 3-6 vynikajících borců. V současné době se jako hlavní problém naší sportovní kulturistiky jeví ekonomické zázemí každého závodníka, nedostatek správných doplňků. Které se na našem trhu dosud neobjevují.“¹⁴⁵

Téměř po třinácti letech se náš kulturistický svaz ztotožnil s hmotnostními kategoriemi, v jakých se soutěžilo na ME i na MS. Už 23. mistrovství ČSFR v kulturistice mužů a 4. kulturistice žen se konalo v Bánské Bystrici. Muži soutěžili v pěti kategoriích a kromě nejlehčí, kterou vyhrál ještě stále jen junior Orosz, zvítězili v ostatních slovenští závodníci. Výsledky: kategorie do 65 kg – 1.Štefan Orosz (VTJ České Budějovice), 2. Emil Marek (Poldi Kladno), 3. Jan Olej (Smrečina Bánská Bystrica), kategorie do 70 kg – 1. Marián Prekop (Gumárny Púchov), 2. Miloš Pavlů (KPS Brno), 3. Ján Cabánik (Fortuna Trnava), kategorie do 80 kg – 1. Pavol Škoda (Družstevník Valča), 2. Dušan Dubek (Iskra Hnúšťa), 3. Roman Vrábel (Zora Olomouc), kategorie do 90 kg – 1. Jaroslav Bednarčík (IS Ban. Bystrica), 2. Ondřej Žemba (Agrostav Poprad), 3. Jaroslav Kulovaný (TJ Třebíč), kategorie nad 90 kg – 1. Roman Straka (Družstevník Valča), 2. Milan Rolinec (Štart Družstevná při Hornáde), 3. Peter Meško (Vinohrady Bratislava). Ženy do 52 kg – 1. Eva Sukupová (MEZ Brumov), do 57 kg – 1.Marcela Babáčková (Slávia Uherské Hradiště), nad 57 kg – 1. Věnceslava Tesařová (BBS Brandýs nad Labem).

Zánikem časopisu Trenér se konala poslední soutěž poháru, jako 25. ročník v Trnavě a s těmito vítězi: kategorie do 65 kg – Roman Biháry (Fortuna Trnava), do 70 kg – Pavol Grolmus (Vinohrady Bratislava), do 80 kg – Roman Vrábel (Zora Olomouc), do 90 kg – Jaroslav Bednarčík (Smrečina Bánská Bystrica), nad 90 kg – Alois Pek (Sandow Mar. Lázně), absolutní vítěz – Vrábel. Protože Jozef Mazág rozbíhal vydávání zástupného časopisu, zkontaktoval se s Petrem Uričkem, jako pořadatelem posledních ročníků soutěže

¹⁴⁵ *Kulturistika 1990*. Bratislava: Šport, 1991, s. 15.

poháru Trenéra, za účelem zavedení nové stálé soutěže v Trnavě: dohodli se na názvu Grand Prix Slovakia.

V roce 1990 na konferenci SKZ vyhrál volby na post předsedy slovenského kulturistického svazu Michal Čapla, předsedou česko-slovenského svazu zůstával stále Josef Veselý.¹⁴⁶

Na ME mužů a žen 1991, které se konalo v Grazu, ČSFR reprezentovalo celkem 6 závodníků s těmito výsledky: ženy od 52 kg – 2.Eva Sukupová, muži do 65 kg – 3.Miloš Pavlů, do 70 kg – 8.Marián Prekop, do 80 kg – 4. Roman Vrábel, 5. Jaroslav Sukup, do 90 kg – Ondřej Žemba se nedostal do semifinále. Na MS mužů v Katovicích se ukázala dobrá umístění, pro naše reprezentanty však nedostupné, jen Pavel Grolmus (do 70 kg) a Ján Kus (do 90 kg), se shodně umístili na 13.místě, ostatní: Miloš Pavlů, Ivo Buřič a Dušan Ďubek se do semifinále neprobojovali.

Mistrovství ČSFR 1991 v Brně přineslo tyto medailové výsledky: ženy do 52 kg – 1.Stella Hlinková (VSS Košice), ženy do 57 kg – 1.Eva Sukupová (MEZ Brumov), nad 57 kg – 1.Zděnka Tvrdá (Logos Vyškov), muži do 65 kg – 1. Miloš Pavlů (Boby sport Brno), 2. Alexander Sási (Štart Družstevná pri Hornáde), 3. František David (Baník Ostrava), do 70 kg – 1.Marián Prekop (Gumárne Púchov), 2. Miroslav Hrnko (Jiskra Vratislavice), 3. Ján Gábor (TJ Šternberk), do 80 kg – 1. Dušan Ďubek (Iskra Hnúšťa), 2. Jaroslav Sukup (MEZ Brumov), 3. Roman Vrábel (Zora Olomouc), do 90 kg – 1. Ivo Buřič (Sandow Mar. Lázně), 2. Ondřej Žemba (TAJ Poprad), 3. Jaroslav Bednarčík (IS Ban. Bystrica), nad 90 kg – 1.Milan Rolinec (Štart Družstevná p/H.), 2. Peter Meško (Vinohrady Bratislava), 3. Milan Starý (FS Minařík Brno).¹⁴⁷

Na počátku 90.let došlo na našem území k zásadní události na poli organizace jednotlivých kulturistických soutěží a naše země poprvé v historii pořádala ME. První ME (pro muže a ženy) na území ČSFR se konalo v roce 1992 v Ostravě. Zlatou medaili v kategorii do 70 kg získal rychle se zlepšující Štefan Orosz a Marián Prekop v ní obsadil 9. místo. Ján Kus získal v kategorii nad 90 kg stříbro, Milan Rolinec v ní skončil na 9.místě. Miroslav Jastrzebski se vrátil na podium jen v průměrné formě, dostal šanci a v kategorii do 80 kg skončil na 10. místě, Roman Vrábel v ní obsadil 5.místo. Bronzovou medaili vybojoval v kategorii do 65 kg Miloš Pavlů, v této kategorii junior Sási získal 7.místo. Ženy dosáhly tyto výsledky:

¹⁴⁶ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

¹⁴⁷ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

kategorie do 52 kg: 2. Eva Sukupová, 8. Stela Hlinková, do 57 kg: 9. Zdenka Razýmová, 15. Margita Bugányová, nad 57 kg: 4. Zdeňka Tvrďá, 9. Jarka Kastnerová.

První zlatou medaili z MS mužů v Grazu 1992 získal pro ČSFR slovenský závodník Pavel Grolmus. Ostatní závodníci už tak neoslňili: Miloš Pavlů v kategorii do 70 kg skončil mimo semifinále, podobně jako Miroslav Jastrzebski v kategorii do 80 kg, ve které skončil Roman Vrábel na 8.místě. Ján Kus v kategorii nad 90 kg obsadil 11.místo. Vynikajícím úspěchem na MS žen a párů v Rimini, skončilo vystoupení Evy Sukupové, když získala zlato v kategorii do 52 kg a přidala k tomu i druhé za účinkování v soutěži smíšených párů spolu se Štefanem Oroszem.

V Rožumberku roku 1992 soutěžili o medaile na mistrovství ČSFR muži a ženy s těmito výsledky: kategorie do 65 kg: 1. Ján Cabánik (Tirnavia Trnava), 2. František David (Herkules Ostrava) 3. Ján Olej (IS Banská Bystrica), do 70 kg – 1. Štefan Orosz (AKD Plzeň), 2. Miloš Pavlů (Boby sport Brno), 3. Alexander Sási (Probody Košice), do 80 kg – 1. Roman Vrábel (Zora Olomouc), 2. Marián Prekop (Gumárne Púchov), 3. Miroslav Hrnko (Jiskra Bratislava), do 90 kg – 1. Jaroslav Bednarčík (IS Ban. Bystrica), 2. Josef Adlt (AKB Plzeň), 3. Ondřej Žemba (Alfa FC Poprad), nad 90 kg – 1. Ján Kus (VSS Košice), 2. Milan Rolinec (FC Spiš. Nová Ves), 3. Milan Reichel (Alfa FC Poprad), kategorie ženy do 52 kg – 1. Stella Hlinková (VSS Košice), do 57 kg – 1. Eva Sukupová (MEZ Brumov), nad 57 kg – 1. Zdeňka Tvrďá (KKaK Výškov). Postupem času přibývají i pohárové soutěže jako Grand Prix Slovakia v Trnavě nebo Tatranský pohár. V roce 1992 uspořádalo IFBB školení mezinárodních rozhodčích v Praze.¹⁴⁸

8.2 Novodobá historie

V roce 1993 vzniká samostatná Česká republika a v návaznosti na historickou a společenskou změnu vzniká i první samostatný český kulturistický svaz, později přejmenovaný na Svaz kulturistiky a fitness České republiky (SKFČR). V čele SKFČR stojí zpravidla pětičlenný Výkonný výbor a případné závažné prohřešky proti pravidlům řeší tříčlenná disciplinární komise. Nad správností veškerého dění bdí tříčlenná Revizní komise.

¹⁴⁸ Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku. *Sakst.sk* [online]. Bratislava: Sakfst, 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

Členy SKFČR jsou oddíly.¹⁴⁹ SKFČR pořádá každoročně soutěže, ty se dělí na 4 základní skupiny (Mistrovské, pohárové, kondiční a mezinárodní).

Osamostatnili jsme se a již každý stát, jak Česká republika, tak Slovenská republika, závodila sama za sebe. Lze říci, že s tímto historickým milníkem můžeme hovořit o novodobém historickém období kulturistiky u nás. Logicky ubylo počtu závodníků a jednotlivých kulturistických oddílů a, ač měla kulturistika vybudovány solidní základy, musela se jistým způsobem transformovat. Toto období se již nepovažuje za „zlatou“ éru kulturistiky u nás (Nebylo tomu tak, že by na české kulturistické scéně nebyli kvalitní závodníci, ale v mezinárodním měřítku již naši závodníci nedosahovali takových výsledků jako v minulosti. V kontrastu k tomuto faktu naopak došlo k velkému „boomu“ tohoto sportu na poli kondiční kulturistiky a široká veřejnost se pomalu začala dostávat k tomuto, dříve velice okrajovému druhu sportu.). Proto jí v práci není věnován takový prostor, jako předcházejícím obdobím. Nicméně nejvýznamnější milníky (medailové umístění z MS nebo ME), které odrážejí konkurenceschopnost a úroveň našich závodníků, je na místě uvést.

Rozhodl jsem se pro větší přehlednost práce tyto výsledky zpracovat do tabulky (lze ji nalézt v přílohách práce – pod názvem „*I. Medailové výsledky z MS/ME, z období novodobé historie (1993–2016)*“), jelikož povaha této kapitoly a její „problematika“ se liší od stylu ostatních kapitol, které mapují jednotlivý vývoj.

Zatímco v 70. a 80. letech naši závodníci dominovali na MS a ME, v novodobé historii tomu již tak nebylo. Příliv nových kvalitních závodníků ze zemí východní Evropy, ale i ostatních kontinentů, způsobil „úbytek“ medailových umístění našich závodníků.

V první polovině 90. let byli hlavní silou ještě stále závodníci v kategoriích mužské kulturistiky, kteří získávali mezinárodní úspěchy. V druhé polovině 90. let došlo k určité stagnaci na tomto poli a medailové umístění z větších soutěží získávaly hlavně ženské závodnice.

Ženská kulturistika se stávala populárnější a veřejnost na ni začala pohlížet o něco více přijatelněji než v minulosti. Na našem území se utváření ženské kulturistiky zpozdilo přibližně o pět let. Bylo to primárně pro nedostatek potřebných znalostí ohledně kulturistického tréninku žen. V 80. letech u nás dochází k vlně velkého zájmu o individuální kulturistiku žen. Ženy začaly více navštěvovat posilovny a také měly zájem vzájemně více

¹⁴⁹ Kolektiv autorů. *Ročenka kulturistiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 12. ISBN 978-80-905685-0-1.

porovnávat své dosažené výsledky.¹⁵⁰ Pro ilustraci lze uvést: „*Nie je ešte príliš vzdialená doba, keď v tisícoch zástancoch „ženských športov“ aj samotných žien myšlienka na činky v rukách žien prebúdza odpor a pohrdanie. Dnes konečne aj u nás ženy poznali, že môžu cvičenia s ľahkými činkami využiť na získanie zdravia, mladosti a krásy.*“¹⁵¹

Na přelomu milénia, se federace IFBB pomalu ale jistě začíná transformovat. Byly vytvořeny nové kategorie, které byly postupně začleněny do programu větších mezinárodních soutěží. Mezi ně patří například kategorie fitness ženy nebo fitness muži.

Na počátku 21. století se federace IFBB opět rozrůstá o nové členské země a kategorie. Vznikají nové kategorie např. bodyfitness, které mají přilákat nové závodníky.

V roce 2005 jsme na ME získali po delší době vícero kvalitních medailových umístění v kategorii kulturistika mužů, když náš závodník získal titul absolutního vítěze.

Postupem času začali naši mužští závodníci sbírat medailové umístění spíše v kategoriích klasické kulturistiky.

Federace IFBB opět zavádí nové soutěžní kategorie, např. bikini fitness, athletic fitness nebo physique, které jsou většinou více dostupné „běžné“ veřejnosti a mají za cíl obecně zpopularizovat kulturistiku jako sport a přivést více závodníků (bikiny fitness) nebo lépe diferenciovat jednotlivé závodníky v již existujících kategoriích (physique).

V dnešní době je kulturistika již úplně jiný sport než tím, kterým byla v 70. či 80. letech minulého století. Trend v IFBB je co nejvíce expandovat a přibírat stále nové závodníky. Vznikají neustále nové kategorie. Základní disciplíny můžeme řadit do těchto kategorií:

Kulturistika (mužů i žen), což je disciplína, v níž jde v první řadě o svalový rozvoj, symetrii a maximální vyrýsovanost vybudovaného svalstva.

Klasická kulturistika (pouze muži), kde svalnatost, symetrie a vyrýsovanost postavy hrají také významnou roli, ale svalové objemy jedinců jsou menší (pravidly jsou omezeny určitými váhovými limity vzhledem k tělesné výšce).

Další ze soutěžních disciplín je fitness (mužů i žen), ve kterém je vyžadován přiměřený svalový rozvoj, symetrie i vyrýsovanost. Zároveň zde ale startující předvádějí 90 sekund trvající volnou sestavu zaměřenou na silové, gymnastické a jiné prvky.

¹⁵⁰ BOHÁČKOVÁ, Libuše a KOLOUCH Vladimír. *Kulturistika žen*. Brno: Saprnt, 1991, s 56.

¹⁵¹ FILIP, Ladislav. *Kulturizmus pre ženy*. Bratislava: Šport, 1971. Športová prax, s. 5.

Další z disciplín je bodyfitness, zaměřující se na symetrii postavy, přiměřené osvalení a přiměřenou vyrýsovanost, avšak vše v míře mnohem nižší, než je tomu u ženské kulturistiky.

Také pouze pro ženy je určeno bikini fitness, disciplína pro závodnice se sportovní postavou, avšak bez výrazného osvalení a bez většího vyrýsování.

Atletické fitness (mužů a žen) je disciplína se zaměřením na svalový rozvoj a symetrii i vyrýsovanost postavy, ale soutěžící provádějí fyzické výkony složené ze shybů, kliků na bradlech a z veslování na trenažeru.

Physique (mužů i žen). U žen se jedná o disciplínu „vloženou“ mezi ženskou kulturistiku a bodyfitness, tzn. je určena pro ženy svalnatější a vyrýsovanější než v bodyfitness, ale nikoli s takovými svalovými objemy jako v ženské kulturistice. Pro muže pak Physique znamená pouze přiměřeně svalnatou a vyrýsovanou postavu, zároveň ale postavu symetrickou s důrazem na celkové vystupování a vzhled závodníka.¹⁵² S tím, že se jednotlivé kategorie ještě většinou dělí, buď na základě výškové diferenciacce nebo hmotnostního rozdílu (v některých případech ještě podle věku, např. junioři nebo kategorie masters). Nicméně toto dělení již není vždy jednotné a může se lišit závod od závodu (ovlivňuje to řada faktorů, např. počet závodníků – může docházet k slučování jednotlivých výškových či hmotnostních kategorií, v rámci dané kategorie).

Novodobá historie kulturistického fenoménu na našem území je jednoznačně spjata také s kulturistikou na nejvyšší možné úrovni. V soutěžní kulturistice můžeme rozlišovat dva základní tábory, ne které lze obecně závodníky dělit, a to na amatéry a profesionály. Profesionální kulturistou se amatérský závodník většinou stane po větší řadě úspěchů na amatérské scéně (například výhra MS, ME nebo některé z větších mezinárodních soutěží, popřípadě jejich kombinací). Buď je mu automaticky přidělena po určitém úspěchu nebo o ni lze zažádat na základě sportovních výsledků ze zmíněných „větších“ a „významnějších“ závodů. Dříve u nás profesionální kulturistika „téměř“ neexistovala, byla spjata s daleko většími finančními investicemi a většina profesionálních soutěží byla pořádána na Západě. To nebylo pro československý kulturistický svaz v té době příliš „vhodné“. Pro ilustraci lze uvést výrok Pavla Jablonického: *„Poprvé, kdy jsem vyhrál MS, tady bylo řečeno, že profesionální sport neexistuje. A mně nařídili, že na druhý rok musím jet znovu, na MS.“*

¹⁵² Kolektiv autorů. *Ročenka kulturistiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, s. 13. ISBN 978-80-905685-0-1.

*Nebylo to tak, že jsem frajer a dvakrát jsem vyhrál, já totiž neměl na výběr, tak jak vám to říkám, to skutečně bylo.*¹⁵³ V minulosti bylo v kulturistice u nás vlastnit titul „profesionální“ kulturista velmi neobvyklé. Vymezit vůbec pojem profesionální kulturista není úplně snadné. Určité množství závodníků, kteří závodili za náš stát, později emigrovali a změnili státní občanství. Nicméně uvedu výčet těch, kteří na profesionální scéně za Československo (potažmo Českou republiku) dosáhli největších úspěchů.

Na místě je určitě uvést bratry Josefa a Pavola Grolmusovi. Úspěšnější z obou bratrů byl Josef Grolmus, který je držitelem nejlepšího umístění ze všech českých a slovenských kulturistů v historii, 10. místo z Mr. Olympia (nejprestižnější kulturistická profesionální soutěž na světě).¹⁵⁴

Jestli je někdo, kdo českou kulturistiku proslavil po celém světě je touto osobou rozhodně Pavol Jablonický. V roce 1975 na ME v Holandsku vyhrál absolutní titul československý závodník Petr Stach a zahájil tak zlatou éru československé kulturistiky, zanedlouho se k němu přidaly další závodníci (např. Tlapák, Pek, Dantlinger, Jastrzebski, Holič...). Tito závodníci sice dominovali na ME, stali jsme se dominantní zemí v Evropě a počítalo se s námi i na MS. Nicméně titul Mistra světa pro naši zemi získal až v roce 1987 právě Pavel Jablonický. S jeho jménem je spjata další řada ojedinělých úspěchů – první profesionál (v celém tehdejší východním bloku), první dvojnásobné vítězství na MS, první účast na Mr. Olympia, první vítězství na profesionální soutěži.¹⁵⁵ Pro ilustraci lze uvést odůvodnění změny statusu amatérského na profesionálního závodníka, ze strany tehdejšího svazu kulturistiky: *„Pokud jde o budoucnost Pavla Jablonického, dospěli jsme v předsednictvu k názoru, že je schopen dalšího výkonnostního růstu pouze za podmínek výrazně tvrdší konkurence. Proto požádáme nadřízené tělovýchovné orgány o souhlas s jeho účastí na několika profesionálních soutěžích v tomto roce (1989) – Svaz kulturistiky ÚV ČSTV.*¹⁵⁶

Mezi ženskými závodnicemi byly nejúspěšnější Eva Sukupová, Jitka Harazimová, Zuzana Kořínková, kdy se všechny dokázaly kvalifikovat na Ms. Olympia.

¹⁵³ Pro triumf bych se upsal ďáblu, přiznává kulturista Jablonický. *Idnes.cz*[online]. Praha, 2014 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://sport.idnes.cz/rozhovor-s-pavolem-jablonickym-de8-/sporty.aspx?c=A141222_2126362_sporty_tof

¹⁵⁴ *MuscleandFitness* 6/2014. 2014, **XXIV.** (282), s. 86.

¹⁵⁵ *MuscleandFitness* 2/2013. 2013, **XXIII.**(266). s. 85.

¹⁵⁶ *MuscleandFitness* 2/2013. 2013, **XXIII.**(266), s. 89.

Dnes má Česká republika daleko větší zastoupení profesionálních závodníků v různých kulturistických kategoriích, než tomu bylo v minulosti. V posledních letech došlo k prudkému nárůstu profesionálních závodníků v českých řadách. Mezi nejúspěšnější závodníky posledního desetiletí, v kategorii mužské kulturistiky, patří Tomáš Bureš, Lukáš Osladil, Dalibor Hájek, Petr Vaniš, Vojtěch Koritenský. Z největších „mladých“ nadějí lze jmenovat např. Milana Šádka.

9 Závěry

Svoji práci jsem primárně koncipoval se záměrem co nejlépe a pokud možno nejobjektivněji zmapovat vývoj kulturistiky (jakožto samostatně fungujícího fenoménu) na našem území, a to v kontextu světových a regionálních historicko-společenských událostí a sledovat její postupný vývoj a proměnu v podmínkách tuzemského společenského prostředí, do dnešní podoby.

V práci jsou uvedeny elementární pojmy k základní orientaci v dané problematice a jednotlivými pohledy na ni. Nadále je uveden postupný výčet kulturistických soutěží, práce obsahuje výčet významných osobností, kteří jsou spjati s kulturistikou u nás. Tyto faktory celkově vedly k zmapování tématu a jeho výzkumu, v našich osobitých podmínkách. Práce je zaměřena na osobitou tradici tohoto sportovního odvětví v našem kulturním prostředí, jeho původ (počátky) a postupnou diferenciaci (vydělení z ostatních přidružených sportovních oblastí) a zároveň jsem ji vztahoval k hlavním historickým mezinárodním milníkům vývoje tohoto fenoménu.

Jakožto dílčí cíle práce jsem stanovil vymezení kulturistiky jako samostatně fungujícího fenoménu (její závodní a komerční formu), vytvoření chronologického seznamu jednotlivých kulturistických soutěží v našem soutěžním prostředí a zmapování jednotlivých nejvýraznějších osobností, které se velkou měrou zasadily o rozvoj tohoto sportu u nás (popřípadě ti, kteří se i nepřímo zasadili o určité ovlivnění vývoje). V rámci mnou předpokládaných závěrů jsem došel ke konkrétním odpovědím či dobovým skutečnostem, které postupně utvářely mou práci.

Kulturistiku můžeme definovat jako „*Individuální sport, jehož cílem je dosáhnout požadovaného vzhledu těla*“¹⁵⁷ nebo ji lze definovat jako svébytný druh životního stylu, který je založený na soustavné tělesné aktivitě a odpovídajících činnostech.¹⁵⁸

Mezi její charakteristické znaky patří to, že se jedná o tělovýchovnou činnost, která je vědecky podložená zkušenostmi a ověřená experimentováním, je zaměřená na upevnění lidského zdraví, získání síly a zdatnosti celého organismu. Klade důraz na proporcionální a harmonický rozvoj svalů a jejich estetiky, která je zapříčiněna převážně tělesným cvičením

¹⁵⁷ ROUBÍK, Lukáš. *Příprava na soutěž v kulturistice od A do Z*. Praha: Grafíxon, 2012, s. 1. ISBN 978-80-904780-2-2.

¹⁵⁸ 518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, s. 220. ISBN 978-80-903973-8-5.

se zátěží. Kulturistiku můžeme dělit na dva základní směry, její závodní formu (soutěžní) a kondiční formu (komerční).

Kulturistický fenomén v Československu vzniká okolo 60. let 20. století. Ve svých počátcích se postupně vydělil ze silových sportů (vzpírání, zápas) a později se utváří jako samostatné sportovní odvětví, kdy musí soustavně dokazovat svůj sportovní význam a přínos. V tomto období na našem území existuje téměř výlučně ve své sportovní (soutěžní) formě. Typické pro toto období je nedostatek odborných a metodických znalostí a celkově malá popularita kulturistiky. Zásadní událostí je v daném období rok 1964, kdy je kulturistika uznána ÚV ČSTV a zařazena do soustavy tělesné výchovy a ve stejném roce se konají i první kulturistické závody na našem území. V roce 1966 poté vzniká první samostatný svaz kulturistiky a v roce 1968 se pořádá první Mistrovství ČSSR v kulturistice.

V 70. letech již sbíráme úspěchy na poli soutěžní kulturistiky a tento druh sportu je již více rozšířený, nicméně se nejedná o masivní typ tělesné činnosti, dostupnou pro běžnou populaci. V roce 1970, se poprvé v historii, naši závodníci zúčastnili i Mistrovství světa v kulturistice. Kulturistika stále „bojuje“ s nutností dokazovat svůj přínos pro tehdejší socialistickou společnost a je sice o něco více rozšířena mezi běžnou populaci než v předcházejícím období, ale nejedná se o určitý masivní vývoj. Dostupnost jednotlivých prvků, které jsou spjaty s touto činností, je velice špatná a problematická.

V 80. letech sbíráme úspěchy hlavně na poli závodní kulturistiky a dochází k mírnému zlepšení situace okolo tohoto sportu u nás, co se týče jeho rozšíření a dostupnosti. V tomto období získává náš závodník historicky první zlatou medaili ze světového šampionátu a v druhé polovině 80. let, poprvé v historii, pořádáme také první šampionát kulturistiky žen. Zde již lze pozorovat jistou formu emancipace tohoto fenoménu, rozšířil se i mezi ženy a zlepšila se úroveň dostupnosti jednotlivých potravinových doplňků, potravin či cvičebních pomůcek (byť stále se jednalo o silně „zaostalý“ směr, v porovnání se Západem).

Pro pozdější vývoj (90. léta) je charakteristické již silné uvolnění, globálnější rozšíření a příliv nových prostředků. V tomto období dochází k zásadnímu rozvoji kondiční (komerční) formy kulturistiky. Její závodní forma pokračuje a vyvíjí se (konečně můžeme hovořit o „vydělení“ profesionální větve tohoto sportu u nás, potažmo o prvních profesionálních kulturistech). V souvislosti s politickým a společenským vývojem se mění i chápání a prezentování tohoto sportovního odvětví u nás. Můžeme zde hovořit o vzniku „fitness“ průmyslu, který zapříčinil vznik velkého množství nových komerčních posiloven nebo

trenérských škol. Pro novodobou historii tohoto fenoménu, je již typické masivní rozšíření, velká dostupnost jednotlivých prvků a celková změna a provázanost s mezinárodními trendy a vývojem.

Dle mého názoru byly cíle práce dodrženy a hlavní úkol, jak po teoretické stránce-pohled na jednotlivé přístupy k danému fenoménu, jednotlivé historické informace, tak v praktické rovině – vytvoření chronologického seznamu výsledků, orientace v daném sportovním odvětví, byl splněn. Práci lze primárně využít při dohledávání určitých historických skutečností, která jsou spjata s danou problematikou nebo jako seznam výsledků jednotlivých kulturistických soutěží.

10 Seznam použitých informačních zdrojů

Bibliografie

BAČA, Jozef, BAČINSKÝ Alexander, JABLONSKÝ Milan, VIŠNÝ Juraj a BOHUŠ Braňo. *Kulturizmus: Kulturizmom k zdraviu, sile a kráse*. 1. Bratislava: Šport, Vydavateľstvo sv Čstv, 1965, 292.s.

BOHÁČKOVÁ, Libuše a KOLOUCH Vladimír. *Kulturistika žen*. Brno: Saprint, 1991. 86 s.

BULVA, František. *Kulturistika pro cvičitele kondiční kulturistiky 4., 3. a 2. třídy*. Praha: Olympia, 1981. Učební texty (Olympia), 182.s.

DVORSKÝ, Bořivoj. *Cvičení pro každý den a kulturistika*. Praha: NV, 1971, 195 s.

FILIP, Ladislav. *Kulturizmus pre ženy*. Bratislava: Šport, 1971. Športová prax, 217.s.

JABLONSKÝ, Milan. *ABC kulturizmu*. Bratislava: Šport, 1967. Tréner a cvičiteľ, 198 s.

Kolektiv autorů. *Ročenka kulturistiky a fitness 2012-2013*. Praha: Erasport, 2014, 284 s. ISBN 978-80-905685-0-1.

KOLOUCH, Vladimír. *Kulturistika pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Tělovýchovná škola Českého Ústředního Výboru ČSTV, 1988, 103.s.

MÜLLER, Emil, FIALA Vojtěch a FILIP Ladislav. *Kulturistika*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1965, 165 s.

MÜLLER, Emil, FIALA Vojtěch a SKÁLA Josef. *Kulturistika, síla krása*. Praha: Olympia, 1968, 213 s.

ROUBÍK, Lukáš. *Příprava na soutěž v kulturistice od A do Z*. Praha: Grafíxon, 2012. 114 s. ISBN 978-80-904780-2-2.

SCHWARZENEGGER, Arnold, DOBBINS Bill. *The new encyclopedia of modern bodybuilding*. New York: Simon, 1998. 832 s. ISBN 06-848-4374-9.

SOMMER, Jiří. *Malé dějiny sportu, aneb, O sportech našich předků--: sportování ve znamení býčích rohů, jak to vypadalo v Olympii, gladiátorské hry, Artušovské hry, lov jako*

sport, rodí se fotbal, hry gentlemanů, moderní olympijské hry. Olomouc: Fontána, 2003, 273 s. ISBN 80-733-6116-7.

ŠVUB, Josef. *Historie síly: (geneze těžkoatletického sportu)*. Pardubice: I. Rudzinský, 1997. Svět kulturistiky, 244 s. ISBN 4031508603

THORNE, Gerard, EMBELTON, Phil. *Encyklopedie kulturistiky*. 1. vyd. Svět kulturistiky: Pardubice 1998, 635 s. ISBN 80-902589-0-5

ZWETTLER, Otto, VACULÍK Jaroslav a ČAPKA František. *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*. Brno, 1996, 119 s. ISBN 8021013664, 9788021013667.

518, Vladimír a VESELÝ Karel. *Kmeny: současné městské subkultury*. V Praze: Bigg Boss, 2011, 517 s. ISBN 978-80-903973-2-3.

518, Vladimír. *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. V Praze: Bigg Boss, 2013, 744 s. ISBN 978-80-903973-8-5.

Periodika

Kulturizmus 1973. Bratislava: Šport, 1973. 52 s.

Kulturistika 1976. Bratislava: Šport, 1976. 52 s.

Kulturistika 1977. Bratislava: Šport, 1978, 56 s.

Kulturistika 1978. Bratislava: Šport, 1979, 62 s.

Kulturistika 1979. Bratislava: Šport, 1980, 47 s.

Kulturistika 1985. Bratislava: Šport, 1986, 64 s.

Kulturistika 1986. Bratislava: Šport, 1987, 63 s.

Kulturistika 1987. Bratislava: Šport, 1988, 67 s.

Kulturistika 1990. Bratislava: Šport, 1991, 47 s.

MuscleandFitness 1/2011. 2010, **XXI**. (241), 149.s

MuscleandFitness 2/2011. 2011, **XXI**. (242), 147 s.

MuscleandFitness 5/2011. 2011, **XXI**. (245), 147 s.

MuscleandFitness 4/2012. 2012, **XXII**. (256), 139 s.

MuscleandFitness 11/2012. 2012, **XXII**. (263), 144 s.

MuscleandFitness 2/2013. 2013, **XXIII**. (266), 139 s.

MuscleandFitness 6/2014. 2014, **XXIV**. (282), 132 s.

MuscleandFitness 1/2016. 2015, **XXVI**. (301), 148 s.

Pravidla kulturizmu a powerliftingu. Bratislava: Šport, 1969, 48 s.

Ročenka Kulturizmu 1966. Trenér a cvičiteľ, 1966, 54 s.

Ročenka kulturizmu 1971. Trenér, 1971, **XV**., 47 s.

Ročenka Kulturizmu 1972. Bratislava: Trenér, 1972, **XVI**., 51 s.

Štart: Silu na správne miesto. 1962, **VII**. (27).

Internetové zdroje

Historie kulturistiky v Československu a na Slovensku [online]. 2016 [cit. 2017-01-14]. Dostupné z: <http://sakst.sk/wp-content/uploads/2014/07/historia-kulturistiky-final.pdf>

História čs. kulturistiky – 1. časť (1964–1969) [online]. 2014 [cit. 2017-01-08]. Dostupné z: <http://www.mozolani.com/article/single/699>

Pro triumf bych se upsal ďáblu, přiznává kulturista Jablonický [online]. 2014 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://sport.idnes.cz/rozhovor-s-pavolem-jabonickym-de8-/sporty.aspx?c=A141222_2126362_sporty_tof

Vysledkysutazi-podujatie [online]. 2007 [cit 2017-02-14]. Dostupné z:
<http://www.zbodyfit.sk>

Akademické práce

STACKEOVÁ, Daniela. *Fitness – Trendy a Perspektivy*. Praha, 2003. Univerzita Karlova Praha, Fakulta tělesné výchovy a sportu, Katedra Psychologie, pedagogiky a didaktiky sportu

11 Seznam příloh

Tabulkové přílohy:

1. Medailové výsledky z MS/ME, z období novodobé historie (1993–2016)

Rok a místo mezinárodní soutěže	Typ soutěže	Jméno závodníka	Kategorie	Umístění
1993 Budapešť	ME	Miloš Pavlů	Muži do 70 kg	2.
1993 Budapešť	ME	Roman Vrábel	Muži do 80 kg	2.
1995 Guam	MS	Štefan Orosz	Muži do 75 kg	1.
1995 Istanbul	ME	Pavel Vitha	Muži do 90 kg	2.
1995 Istanbul	ME	Luboš Černý	Muži nad 90 kg	2.
1995 Istanbul	ME	Zdeňka Tvrdá	Ženy nad 57 kg	1.
1996 Rumunsko	ME	Ladislav Kurčík	Muži do 80 kg	1.
1996 Rumunsko	ME	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	1.
1996 Rumunsko	ME	Darina Gajovská	Ženy nad 57 kg	3.
1997 Minsk	ME	Lenka Týlová	Ženy do 52 kg	3.
1998 Polsko	ME	Pavla Brantálová	Ženy do 52 kg	1.
1999 Bratislava	MS	Roman Vrábel	Muži do 80 kg	2.
1999 Sidney	MS (Žen a párů)	Zdeňka Razýmová	Ženy nad 57 kg	3.
1999 Sidney	MS (Žen a párů)	Zdeňka Razýmová a Roman Vrábel	Kulturistické páry	2.
1999 Sidney	MS (Žen a párů)	Barbora Benešová	Fitness ženy nad 160 cm	3.
2000 Malajsie	MS	Dan Pechánek	Muži do 75 kg	1.
2000 Varšava	MS (Žen)	Eva Labuťová	Ženy do 52 kg	3.
2000 Varšava	MS (Žen)	Zdeňka Razýmová	Ženy nad 57 kg	2.
2000 Varšava	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Fitness ženy nad 160 cm	3.
2000 Španělsko	ME	Václav Kváča	Muži do 70 kg	2.

2000 Španělsko	ME	Radek Suchomel	Muži do 80 kg	1.
2001 Mjanmarsko	MS	Miloš Pavlů	Muži do 75 kg	2.
2001 Brazílie	MS (Žen)	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	3.
2001 Brazílie	MS (Žen)	Barbora Mrázková	Ženy do 57 kg	1. (Absolutní vítěz)
2001 Brazílie	MS (Žen)	Zdeňka Razýmová	Ženy nad 57 kg	2.
2001 Brazílie	MS (Žen)	Vlasta Gruberová	Fitness ženy do 160 cm	1.
2001 Baku	ME	Alexandr Klier	Muži do 70 kg	1.
2001 Baku	ME	Ladislav Kurčík	Muži do 90 kg	2.
2001 Kyjev	ME (Žen)	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	2.
2001 Kyjev	ME (Žen)	Ludmila Glacnerová	Ženy nad 57 kg	2.
2001 Kyjev	ME (Žen)	Vlasta Gruberová	Fitness ženy do 160 cm	2.
2001 Kyjev	ME (Žen)	Barbora Benešová	Fitness ženy do 167 cm	2.
2002 Brno	MS (Žen)	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	3.
2002 Brno	MS (Žen)	Zdeňka Razýmová	Ženy nad 57 kg	1. (absolutní vítěz)
2002 Brno	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Fitness ženy nad 167 cm	3.
2002 Brno	MS (Žen)	Veronika Gáfová	Bodyfitness nad 164 cm	1.
2002 Brno	MS (Žen)	Jana Žouželková	Bodyfitness nad 164 cm	3.
2002 Brno	MS (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	2.
2002 Minsk	ME	Luboš Černý	Muži nad 90 kg	3.
2002 Budapešť	ME (Žen)	Barbora Benešová	Fitness ženy do 167 cm	3.
2002 Budapešť	ME (Žen)	Jana Stockelová	Fitness ženy nad 167 cm	2.
2002 Budapešť	ME (Žen)	Alena Švejdrová	Bodyfitness do 164 cm	3.
2002 Budapešť	ME (Žen)	Veronika Gáfová	Bodyfitness nad 164 cm	2.
2003 Indie	MS	Alexandr Klier	Muži do 75 kg	2.

2003 Indie	MS	Petr Weinlich	Muži nad 90 kg	2.
2003 Španělsko	MS (Žen)	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	3.
2003 Španělsko	MS (Žen)	Jana Žouželková	Fitness ženy do 167 cm	2.
2003 Španělsko	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Fitness ženy nad 167 cm	3.
2003 Španělsko	MS (Žen)	Barbora Benešová	Bodyfitness ženy 164 cm	3.
2003 Španělsko	MS (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	2.
2003 Petrohrad	ME	Petr Soukup	Muži do 95 kg	3.
2003 Petrohrad	ME	Marika Kaucká a Tomáš Bureš	Kulturistické páry	2.
2003 Turecko	ME (Žen)	Karin Kopecká	Ženy do 52 kg	2.
2003 Turecko	ME (Žen)	Hana Štěpánková	Fitness ženy do 160 cm	3.
2003 Turecko	ME (Žen)	Jana Stockelová	Fitness ženy nad 167 cm	2.
2003 Turecko	ME (Žen)	Barbora Benešová	Bodyfitness ženy do 164 cm	3.
2003 Turecko	ME (Žen)	Gabriela Kubešová	Bodyfitness nad 164 cm	3.
2003 Turecko	ME (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	1.
2004 Moskva	MS	Hynek Neužil	Muži do 75 kg	3.
2004 Španělsko	MS (Žen)	Jitka Šťastná	Ženy do 52 kg	2.
2004 Španělsko	MS (Žen)	Jana Žouželková	Fitness ženy do 167 cm	3.
2004 Španělsko	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Fitness ženy nad 167 cm	3.
2004 Španělsko	MS (Žen)	Michaela Špičková	Bodyfitness ženy nad 164 cm	3.
2004 Španělsko	MS (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	2.
2004 Budapešť	ME	David Kolman	Muži do 87, 5 kg	3.
2004 Portugalsko	ME (Žen)	Markéta Hladíková	Ženy do 52 kg	1.
2004 Portugalsko	ME (Žen)	Alena Švejdvová	Fitness ženy do 160 cm	2.

2004 Portugalsko	ME (Žen)	Gabriela Kubešová	Fitness ženy nad 167 cm	1. (Absolutní vítěz)
2004 Portugalsko	ME (Žen)	Michaela Špičková	Bodyfitness nad 164 cm	1.
2004 Portugalsko	ME (Žen)	Petra Měrtl	Bodyfitness nad 164 cm	3.
2004 Portugalsko	ME (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	2.
2005 Rumunsko	ME	Jan Kubík	Muži do 80 kg	2.
2005 Rumunsko	ME	Lukáš Osladil	Muži do 87, 5 kg	1. (Absolutní vítěz)
2005 Rumunsko	ME	Martin Dráb	Muži do 95 kg	2.
2005 Ukrajina	ME (Žen)	Barbora Benešová	Bodyfitness Ženy do 164 cm	1.
2005 Ukrajina	ME (Žen)	Petra Měrtl	Bodyfitness ženy nad 164 cm	3.
2006 Ostrava	MS	Lukáš Osladil	Muži do 90 kg	2.
2006 Ostrava	MS	Martin Kasal	Muži do 90 kg	3.
2006 Ostrava	MS	Jan Garay	Klasická kulturistika do 170 cm	2.
2006 Ostrava	MS	Rudolf Prager	Klasická kulturistika do 178 cm	2.
2006 Ostrava	MS	Vjačeslav Vinogradov	Klasická kulturistika nad 178 cm	1.
2006 Ostrava	MS	Daniel Pšenica	Klasická kulturistika nad 178 cm	3.
2006 Španělsko	MS (Žen)	Jana Stockelová	Fitness ženy nad 164 cm	2.
2006 Španělsko	MS (Žen)	Barbora Benešová	Bodyfitness ženy do 163 cm	1. (Absolutní vítěz)
2006 Španělsko	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Bodyfitness ženy do 168 cm	1.
2006 Španělsko	MS (Žen)	František Bartoš	Fitness muži	2.
2006 Bratislava	ME	Jindřich Michálek	Muži do 85 kg	2.

2006 Bratislava	ME	Petr Havlík	Klasická kulturistika do 170 cm	1.
2006 Bratislava	ME	Marek Vomáčka	Klasická kulturistika do 178 cm	2.
2006 Bratislava	ME	Rudolf Prager	Klasická kulturistika do 178 cm	3.
2006 Bratislava	ME	Daniel Pšenica	Klasická kulturistika nad 178 cm	3.
2007 Španělsko	MS (Žen)	Jana Stockelová	Fitness ženy nad 163 cm	1. (Absolutní vítěz)
2007 Španělsko	MS (Žen)	Gabriela Kubešová	Bodyfitness ženy do 168 cm	3.
2007 Baku	ME	Marek Zatloukal	Muži do 75 kg	3.
2007 Baku	ME	Marcel Hájek	Klasická kulturistika do 170 cm	1.
2007 Baku	ME	František Huf	Klasická kulturistika do 178 cm	3.
2007 Srbsko	ME (Žen)	Marika Kaucká	Bodyfitness ženy do 158 cm	3.
2007 Srbsko	ME (Žen)	Jiřina Horká	Bodyfitness nad 168 cm	3.
2008 Španělsko	ME	František Huf	Klasická kulturistika do 175 cm	1.
2008 Španělsko	ME	Josef Furin	Klasická kulturistika do 175 cm	2.
2008 Španělsko	ME	Zbyněk Ceradský	Klasická kulturistika do 180 cm	1.
2008 Španělsko	ME	Jiří Wagner	Klasická kulturistika nad 180 cm	3.
2009 Madrid	MS	Josef Furin	Klasická kulturistika do 175 cm	1.
2009 Srbsko	ME	Josef Furin	Klasická kulturistika do 175 cm	2.

2009 Srbsko	ME	Jiří Wagner	Klasická kulturistika nad 180 cm	3.
2009 Srbsko	ME	Jana Stockelová a Jiří Wagner	Kulturistické páry	3.
2010 Baku	MS	Dalibor Hájek	Muži nad 100 kg	1.
2010 Budapešť	MS	Michal Sitter	Klasická kulturistika do 180 cm	1.
2010 Mexiko city	MS (Žen)	Jana Stockelová	Ženy nad 55 kg	1.
2010 Holandsko	ME	Josef Hrubý	Muži do 75 kg	3.
2010 Holandsko	ME	Michal Sitter	Klasická kulturistika do 180 cm	2.
2011 Bulharsko	ME	Tomáš Lukáč	Klasická kulturistika do 168 cm	1.
2012 Polsko	MS (Žen)	Jana Bendová	Ženy nad 55 kg	3.
2012 Polsko	MS (Žen)	Vladimíra Krásová	Bikiny fitness nad 168 cm	3.
2012 Polsko	MS (Žen)	Michaela Růžicková	Bodyfitness do 168 cm	3.
2012 Záhřeb	ME (Žen)	Vladimíra Krásová	Bikiny fitness nad 168 cm	3.
2012 Záhřeb	ME (Žen)	Šárka Pícková	Athletic fitness ženy	3.
2013 Ukrajina	MS (Žen)	Kateřina Kypťová	Physique žen nad 163 cm	2.
2013 Moldavsko	ME	Tomáš Lukáč	Klasická kulturistika do 168 cm	2.
2014 Montreal	MS	Margita Zámolová	Bodyfitness žen do 163 cm	3.
2014 Španělsko	ME	Tomáš Horák	Klasická kulturistika do 175 cm	3.
2014 Španělsko	ME	Boris Orava	Klasická kulturistika nad 180 cm	1.
2014 Španělsko	ME	Jana Bendová a Aleš Réman	Smíšené páry	2.
2014 Španělsko	ME	Ladislav Nový	Mens Physique	1.

2014 Španělsko	ME	Daniel Minster	Kulturistika Vozíčkářů	2.
2015 Španělsko	ME	Adéla Storzerová	Bikiny fitness žen nad 172 cm	2.
2015 Španělsko	ME	Daniel Minster	Kulturistika vozíčkářů	3.
2016 Španělsko	ME	Vojtěch Trnka	Muži do 75 kg	3.

Zdroj – Výsledky soutěží-podujatie [online]. 2007 [cit 2017-02-14]. Dostupné z: <http://www.zbodyfit.sk>

Obrázkové přílohy:

1.

Juraj Višný, historicky první vítěz kulturistických závodů v ČSSR
<http://www.zbodyfit.sk/fotoalbum/profilfoto/juraj-visny-i04.jpg>

2.

Petr Stach, jeden ze symbolů soutěžní kulturistiky 70. let
http://kulturistika.ronnie.cz/img/data/clanky/galerie_2011/22745_4_1.jp

3.

Přebor ČSR, Robert Dantlinger a Petr Tlapák

http://kulturstika.ronnie.cz/img/data/clanky/galerie_2011/17622_32_1.jpg

4.

Českoslovenští reprezentanti zleva Jiří Hovorka, Petr Tlapák, Anton Holíč, Petr Stach, Pavel Nesnídal, Peter Uriček a reprezentační trenéři

http://kulturstika.ronnie.cz/img/data/clanky/galerie_2011/11427_13_1.jpg

5.

1978 Sandow Mariánské Lázně, výběr na ME, zleva Alois Pek, Petr Stach, Libor Minařík, Robert Dantlinger a Petr Tlapák

http://kulturstika.ronnie.cz/img/data/clanky/galerie_2011/26076_123_1.jpg

6.

Zleva Pavol Jablonický, Jay Cutler na profesionální soutěži Mr. Olympia 1999

http://2.bp.blogspot.com/_mC1TEdZ4gks/SvaEgSpU3OI/AAAAAAAAABtM/eLWQpiS89fc/s400/Pavol+Jablonicky+and+Jay+Cutler+at+the+1999+Mr.+Olympia.JPG

7.

Milan Šádek, Olympia Amateur 2014 Praha, jeden ze závodníků představující moderní generaci kulturistiky u nás

http://www.amix-nutrition.cz/media/igallery/n/o/normal_dsc_9765_2.jpg